

Religiozne prakse iseljeničkih zajednica Hrvata u Njemačkoj

Roško, Damjan

Master's thesis / Diplomski rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Croatian Studies / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet hrvatskih studija**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:111:643530>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-31**

Repository / Repozitorij:

[Repository of University of Zagreb, Centre for Croatian Studies](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
HRVATSKI STUDIJI

Damjan Roško

**RELIGIOZNE PRAKSE
ISELJENIČKIH
ZAJEDNICA HRVATA U
NJEMAČKOJ**

DIPLOMSKI RAD

Zagreb, 2019.

SVEUČILIŠTE U
ZAGREBU HRVATSKI
STUDIJI ODSJEK ZA
SOCIOLOGIJU

DAMJAN ROŠKO

**RELIGIOZNE PRAKSE
ISELJENIČKIH
ZAJEDNICA HRVATA U
NJEMAČKOJ**

DIPLOMSKI RAD

Mentor: prof. dr. sc., Ivan Markešić

Sumentorica: Katica Jurčević, dr.sc.

Zagreb, 2019.

Sažetak:

Katolička crkva kroz povijest skrbila je o migrantima iz hrvatskih prostora. Najviše pažnje posvećeno je skrbi Crkve o hrvatskim iseljenicima i radnicima koji su na privremenom radu u Njemačkoj. Govoriti će se i o crkvenim skupovima, dokumentima i pothvatima koji su utjecali na hrvatske iseljenike i radnike u Njemačkoj. Hrvatsko iseljavanje u Njemačku i povijest hrvatskog iseljavanja povezuje se sa crkvenom djelatnošću te će govoriti o utjecaju Crkve na društvo.

Temeljito će se prikazati hrvatske ustanove izvan domovine, konkretno koje su u Njemačkoj, i objasniti će se mreža Katoličke crkve koja pomaže hrvatskim iseljenicima u Njemačkoj. U posljednjih deset godina, iz Hrvatske je otišlo u službu u inozemstvo više od 140 svećenika, te je osnovano gotovo 90 župa, u kojima radi 250 svećenika. Iseljavanje je itekako utjecalo na mnoge hrvatske umjetnike i pisce, obilježivši njihova djela tjeskobom i suosjećanjem sa sunarodnjacima kojima nedostaju obiteljska podrška i domovina. Katolička crkva u Njemačkoj je u zajedništvu s papom, njemačkim biskupima i rimskom kurijom. Zbog obveze uplaćivanja crkvenog poreza svih koji su prijavljeni kao katolici, njemačka Katolička crkva najbogatija je u Europi. Najveću važnost u ovom radu ima domaća Crkva koja djeluje među Hrvatima u Njemačkoj.

Obratiti će se pozornost na dušobrižništvo Hrvata u Njemačkoj. U hrvatske misije dolaze vjernici koji su prilagođeni njemačkom društvu. Nakon što je Hrvatska ušla u Europsku uniju, posljednjih godina u Njemačku se iselio velik broj visokoobrazovanih, mladih Hrvata s obiteljima. Glavni su ciljevi katoličkih misija su ti da očuvaju katolički i nacionalni identitet kod Hrvata koji su iselili u Njemačku. Zbog komunizma i malih prihoda, u 20. stoljeću u inozemstvo je emigrirao svaki treći Hrvat te dušobrižništvo za Hrvate u inozemstvu dobiva veliku ulogu. Kada je 25. lipnja 1966. bio imenovan dr. Vladimir Vince kao prvi nacionalni ravnatelj za hrvatsku inozemnu pastvu, počelo se razvijati dušobrižništvo Hrvata u Njemačkoj.

SADRŽAJ:

1. Uvod:	3
a) Povijest iseljavanja Hrvata u Njemačku	1
2. Katolička crkva i njezin utjecaj na Hrvate u Njemačkoj	2
a) Društvo sv. Rafaela	2
b) Hrvatski iseljenici u Njemačkoj	6
c) Još detalja o hrvatskom iseljentištvu u Njemačkoj	11
3. Hrvatsko dušobrižništvo u Njemačkoj- biskupije i nadbiskupije	19
a) Aachen, Mönchengladbach, Augsburg	19
b) Kempten, Bamberg, Nürnberg	24
c) Berlin, Eichstätt, Essen	28
4. Zaključak	35
5. Literatura	37

1. Uvod:

a) Povijest iseljavanja Hrvata u Njemačku

Hrvatsko iseljeničtvo za vrijeme Drugog svjetskog rata odlazilo je u Njemačku i druge zemlje. U Njemačkoj su hrvatski radnici dobivali niske prihode jer nisu imali dovoljno znanja za poslove koji se više plaćaju pa su radili u teškoj industriji, rudnicima i u drugim slabo plaćenim djelatnostima. Problem istraživanja Hrvata u Njemačkoj je taj što nisu postojala etnička udruženja koja su mogla utjecati na bolje istraživanje hrvatskih iseljenika. Nacisti su za vrijeme Drugog svjetskog rata zapošljavali Hrvate i ostale radnike iz stranih zemalja te je 1938. godine bio stvoren ugovor između Njemačke i Kraljevine Jugoslavije o zapošljavanju radne snage. Ne zna se koliko je točno Hrvata bilo zaposleno u Njemačkoj za vrijeme Drugog svjetskog rata ali je oko 15 tisuća radnika bilo iz Kraljevine Jugoslavije. Iz Nezavisne Države Hrvatske, Hrvati su dolazili u nacionalsocijalističku Njemačku od 1933. godine te su radili u lošim uvjetima. Hrvati koji su dolazili živjeti u Njemačku radili su teške poslove baveći se poljoprivredom, industrijom i prometnom infrastrukturom (Jurčević, 2014).

Masovno hrvatsko iseljeničtvo dolazilo je u Njemačku poslije Drugog svjetskog rata, zbog mirnije situacije u Njemačkoj, a najveći broj hrvatskih iseljenika je dolazio od 1965. do 1975. godine. Najveći broj Hrvata doselio se iz komunističke Jugoslavije u zapadnu Njemačku, odnosno, Saveznu Republiku Njemačku. Postoje tri dijela hrvatskog iseljavanja u Njemačku poslije Drugog svjetskog rata. Prvo iseljavanje počinje 1945. a završava 1965. godine, te su Hrvati najčešće iseljavali u Njemačku zbog komunističkog sistema koji je utjecao na Hrvate. Takvo iseljavanje Hrvata bilo je ilegalno jer se komunistički režim protivio svim zemljama koje nisu komunističke te je kažnjavao ljude koji su iselili na taj način da bi ih se odvojilo od društva ili bi ih se pravno kaznilo (Jurčević, 2014).

Drugo iseljavanje Hrvata u Njemačku je od 1993. godine bilo za razliku od prvog razdoblja legalno, zbog toga što je komunizam u bivšoj Jugoslaviji stvorio ogromnu krizu. Mnogo Hrvata je iselilo u Njemačku zbog toga što nisu bili zadovoljni kako je funkcionirala politika u Hrvatskoj i zbog toga što su htjeli kvalitetnije živjeti i više zarađivati (Jurčević, 2014).

Treće razdoblje odnosi se na Hrvatsko iseljništvo koje je bilo prisiljeno otići u Njemačku za vrijeme napada Srbije na Hrvatsku. Veliki dio Hrvata vratio se u Njemačku kada su određena područja u Hrvatskoj bila oslobođena.

U Njemačkoj, 2009. godine ukupan broj Hrvata bio je 221.222, ali ako uzmemo ljude koji su došli u Njemačku s hrvatskom migracijskom pozadinom, onda je ukupan broj Hrvata 367 tisuća. 22 posto Hrvata je rođeno u Njemačkoj, te je u braku ukupno 112 tisuća Hrvata, 14.254 je rastavljenih Hrvata, 68.771 je neoženjenih ili neudanih Hrvata, 18.879 Hrvata nepoznatog bračnog statusa u Njemačkoj te je 6.512 udovica ili udovaca u Njemačkoj.

Zbog toga što je Hrvatska ušla u Europsku uniju, smanjio se broj Hrvata koji su prešli na njemačko državljanstvo (Jurčević, 2014).

9 Tisuća Hrvata ima njemačko i hrvatsko državljanstvo. Samo 10,1% muškaraca i 11,1% žena ima visoku stručnu spremu koji su iselili iz Hrvatske u Njemačku, 75,5 % Hrvata u Njemačkoj ima završenu školu, a bez ikakvih sposobnosti i obrazovanja za rad je čak 24% Hrvata. U Njemačkoj, nešto više od 50 % Hrvata je zaposleno, odnosno „193 tisuće Hrvata ima zanimanje, 174 tisuće ih je bez zanimanja. 170 tisuća Hrvata u Njemačkoj je u radnom odnosu, 67 tisuća u mirovini. Od ukupnog broja Hrvata u Njemačkoj, zaposleno je 51,1 posto muškaraca i 41,8 posto žena." (Jurčević, 2014).

2. Katolička crkva i njezin utjecaj na Hrvate u Njemačkoj

a) Društvo sv. Rafaela

U Zagrebu je 1912. godine osnovano društvo sv. Rafaela kojemu je svrha bila osigurati hrvatske iseljenike u Njemačkoj. Društvo sv. Rafaela bilo je aktivno do početka Drugoga svjetskog rata. Nadbiskup Bauer je osnivač tog društva, a u tom društvu je bilo najviše zagrebačkih franjevaca. Crkva slavi iseljenički tjedan svake godine te priprema razne svjetovne iseljeničke ustanove te se u crkvama o tome govori, u dvoranama i priredbama se to predaje i priprema (Stanković, 1980).

Prije drugoga svjetskog rata, nekoliko hrvatskih svećenika bilo je poslano u razne dijelove svijeta. U Njemačkoj, za vrijeme rata, dr. Vilim Nuk, djeluje među radnicima.

Nakon rata, dušobrižništvo se organiziralo po izbjegličkim logorima u Europi, te su u prekomorskim zemljama bili zaposleni oni koji su došli prije rata.

Hrvatska inozemna pastva je danas prema propisima Svete Stolice organizirana kao i ostali katolički narodi, te su za duhovnu skrb iseljenika iz Hrvatske nadležne ustanove: Ravnateljstvo dušobrižništva za Hrvate u inozemstvu, čije je sjedište u Rimu i Vijeće Biskupske konferencije koje je zaduženo za hrvatsku migraciju, čije je sjedište u Zagrebu.

Briga za hrvatske iseljenike te rješavanje njihovih problema povezano je s katoličkim pokretom koji je bio i prije prvoga svjetskog rata (Stanković, 1980).

Okružnica pape Pija X. je utjecala na osnivanje Društva sv. Rafaela za zaštitu hrvatskih iseljenika, te im je bio cilj školovati ljude koji su izvan domovine u Njemačkoj i ostalim zemljama i brinuti se za vjerski život iseljenika u Njemačkoj.

Prema biskupu Mihi Pušiću (M. Pušić: Za naše iseljenike) : „Njemu (tj. Društvu) je svrha da se brine za moralne i materijalne interese naših domorodaca, koji su se iz nevolje iselili u tuđe krajeve, da priskrbe potrebna sredstva za uzdržavanje svojih obitelji...Stoga se daje lako shvatiti, od kolike je potrebe i važnosti jedno društvo koje će se posebno za njih zanimati. Mnogi trebaju upute i pomoć, kad se nađu u tuđim krajevima. U tuđoj zemlji, u velikom svijetu silna je pogibao, da izgube svoju narodnu svijest, da se posve odnarođe". (Stanković, 1980).

Ovaj citat izrazito je bitan zbog toga što nam govori o tome koliko puno crkva ulaže da bi iseljenici zadržali vjeru, te da bi se mogli obrazovati i dostojno živjeti u inozemstvu.

Prema biskupu Antunu Baueru, krajnji je bio trenutak da se nešto promijeni za hrvatske iseljenike kojima je izrazito teško u inozemstvu te propadaju u društvu.

Biskup Antun Bauer rekao je da treba stvoriti društvo kojemu će biti cilj poduprijeti materijalno i moralno iseljenike u Njemačkoj, te da trebaju osjećati ponos što pripadaju hrvatskom narodu. Nakon što je osnovano društvo, odmah su počeli pomagati iseljenicima, jer je iseljeničtvu bilo izrazito teško te je u inozemstvo mnogo ljudi odlazilo (Stanković, 1980).

Društvo sv. Rafaela je u franjevačkoj crkvi u Zagrebu propovijedalo svakog ponedjeljka budućim iseljenicima da trebaju biti vjerni vjeri, crkvi i domovini, te da trebaju biti vrijedni da bi se mogli što prije vratiti u Hrvatsku. U franjevačkoj crkvi u Zagrebu također se propovijedalo o brizi za hrvatske iseljenike, i o brizi za one koji ostaju u Hrvatskoj kojima je potrebna utjeha zbog toga što im članovi obitelji odlaze iz domovine.

Čim je počeo Prvi svjetski rat, došlo je do potpuno drugih odrednica u društvu.

15. travnja 1939. godine, zagrebački nadbiskup dr. Alojzije Stepinac imenovao je privremeni odbor kojemu je bio cilj osnovati Društvo, te je 15. svibnja legalizirano uz predsjedništvo dr. Janka Oberškog.

Društvu je glavni cilj bio uložiti sav trud i brigu svećenika i dušobrižnika za Hrvate u Njemačkoj i u tuđini, te djelovati među iseljenicima na socijalnom, vjersko-moralnom, prosvjetnom načinu. Godine 1940. javila su se četiri mlada svećenika Hrvata iz Rima za dušobrižništvo Hrvata te su za vrijeme praznika odlučili obići iseljenička naselja u Njemačkoj, gdje bi iseljenicima održali razna predavanja i pripremili tlo za budući vjersko-moralni rad među iseljenicima.

Hrvatski katolički biskupi bore se cijelo vrijeme za to da hrvatski iseljenici u Njemačkoj i u ostalim zemljama dobiju narodne dušobrižnike iz svoje domovine. Svećenstvo je pridalo ogromnu pažnju dušobrižništvu za sugrađane u inozemstvu te kako treba djelovati na prosvjetnom, vjersko-moralnom, nacionalnom i socijalno dobrotvornom području. Miho Pušić je stupio u vezu s Društvom te je on Episkopat za iseljenička pitanja. Donešena je odluka da djeca iseljenika, koja se žele baviti svećenstvom, trebaju biti u vezi s crkvenim društvima zbog stupanja u vezu sa Zagrebom, gdje bi ona mogla biti smještena u Nadbiskupskom dječaćkom sjemeništu te bi se tamo od djetinjstva pripremali za dušobrižničko služenje gdje su hrvatski iseljenici (Stanković, 1980).

Najbitniji ciljevi Društva bili su: prikupiti štivo koje je korisno za iseljenike, zainteresirati krugove političkog i kulturnog života, pripremati iseljeničke nedjelje, u crkvenim propovijedima i školskim predavanjima stvoriti interes za iseljeničtvo i iseljenička pitanja, truditi se da iseljenici dobiju hrvatske svećenike te da se djeca školuju u domovini kako bi mogla prenijeti hrvatsku kulturu iseljeničtvu u Njemačkoj i ostalim državama, popularizirati iseljenički muzej i omogućiti da se mnogi slojevi upoznaju sa načinom života hrvatskih iseljenika u Njemačkoj, osnažiti vezu s inozemstvom u Njemačkoj i sa iseljenicima. Nakon Drugoga svjetskog rata, rad Društva sv. Rafaela za brigu o hrvatskim iseljenicima u Zagrebu je propao.

Cilj Društva bio je taj da iseljenicima pomogne da se u inozemstvu organiziraju crkvene općine, narodna, vjerska, gospodarska, kulturna i potporna društva, te da se izgrade crkve i škole u kojima će biti hrvatski svećenici i nastavnici, koji će pripremati mlade u narodnom i vjerskom duhu.

Društvu je cilj prirediti posjete iseljenika Hrvatskoj te će objavljivati knjige, časopise, letke, imati sastanke, vjerske priredbe, osnivati povjereništva u svim hrvatskim krajevima radi osnaživanja veza između hrvatskih iseljenika i Društva.

Od članarine, dobrovoljnih prinosa, zarade od društvenih priredbi i izdanja te podrške crkvenih i državnih vlasti osigurati će se financijska sredstva.

Članovi društva mogu biti samo Hrvati katolici: dobrotvori, redoviti članovi i članovi utemeljitelji. Zagrebački ordinarij odabire za Društvo vlastitog duhovnika, koji pomaže predsjedniku u društvenim poslovima koji se odnose na vjersku stranu društvenih obaveza.

Zagrebački nadbiskup i hrvatski metropolita je glavni pokrovitelj Društva. Zaštitnik Društva je sv. Rafael. Glavni problem iz predavanja je taj što nedostaje dušobrižnika te je to glavni uzrok ogromnih gubitaka na moralnom i vjerskom polju. Autor Stanković nam govori da sa velikim brojem svećenika bi se mogao riješiti problem i u vjeri bi se mogao sačuvati veliki dio Hrvata koji su u Njemačkoj. Iseljenici u Njemačkoj, odnosno izbjeglice i radnici često dolaze hrvatskim svećenicima, jer u Njemačkoj su otuđeni od ostalih te im je svećenik pravi prijatelj. 10 svećenika bilo je poslano za Njemačku 1966. godine te je Sveta Stolica imenovala dr. Vincea za vrhovnog ravnatelja hrvatske inozemne pastve. Sveta Stolica imenovala je svojim dekretom svećenika dr. Vladimira Vincea za dužnost nacionalnog ravnatelja apostolske konstitucije „Exsul Familia” 1966. godine (Stanković, 1980).

U to vrijeme hrvatski su radnici odlazili na privremeni rad u Njemačku i u inozemstvo. Papa Pavao VI. zanimalo se za službu dr. Vladimira Vincea, rad naših svećenika u Njemačkoj i u inozemstvu i za službu dr. Vladimira Vincea 8.10.1966. Papa Pavao VI. poslao je dr. Vladimiru Vincu, hrvatskim svećenicima u inozemstvu i hrvatskom iseljentištvu blagoslov porukom iz Vatikana, 4. listopada g. 1966.

Nakon osamnaest mjeseci kada je preminuo dr. Vladimir Vince, hrvatski biskupi razmišljali su o tome tko bi mogao biti nasljednik Vincea, te je bilo osam predloženih kandidata. Bio je zabilježen broj od preko 200.000 radnika koji su 1969. godine otišli raditi u inozemstvo, te su biskupi shvatili da trebaju imenovati nacionalnog ravnatelja od 17.-19. 6. 1969. na proljetnom plenarnom zasjedanju (Stanković, 1980).

Biskupi su na kraju izabrali vlč. Vladimira Stankovića, dotadašnjeg župnika sv. Blaža u Zagrebu. Stanković je za Božić poslao pismo hrvatskim dušobrižnicima u kojem je rekao dosta toga o crkvi i iseljenicima.

„...Meni su na srcu svi: oni koji su prije više desetljeća napustili svoja siromašna ognjišta; osjećam za one, koje su ratne i poratne prilike udaljile od roda i zavičaja; srce me boli kad gledam one stotine tisuća hrvatskih sinova i kćeri, osobito mladih, što se zadnjih godina otisnuše s domaćeg žala u potrazi za boljim životom. Svi su oni naša braća, kojoj trebamo pomoći i čije duše treba spasiti..." (Stanković, 1980).

Stanković je imenovan članom „Vrhovnog vijeća za emigraciju" od Svete Stolice 1970. godine, a 1973. godine prelatom.

b) Hrvatski iseljenici u Njemačkoj

Seljenje Hrvata u Njemačku donijelo je neke novosti u svijetu, poput dokumenata Drugog vatikanskog koncila i provedbene odredbe koje su promijenile život Katoličke Crkve u raznim dijelovima.

Dokumenti „Christus Dominus", broj osamnaest, apostolsko pismo „Ecclesiae Sanctae" broj 9 i „Instructio de pastoralis migratorum cura", treće poglavlje zahtijevali su da biskupske konferencije stvore biskupsku komisiju koja je zadužena za migraciju. Dokument „Instructio de pastoralis migratorum cura" koji je objavljen 1969. godine, preveden je početkom studenoga na hrvatskom jeziku. Naslov djela „Instructio de pastoralis migratorum cura" na hrvatskom jeziku je: „Uputa o pastoralnoj brizi za migrante". (Stanković, 1980).

Na zasjedanju su biskupi pristupili 1969. godine te je nacionalni ravnatelj Vladimir Stanković, objasnio što Uputa traži od biskupskih konferencija. Nakon 12. 11.1969., hrvatski episkopat donio je zaključke da se: osniva Vijeće biskupske konferencije za hrvatske migracije, dr. Josip Lach postao je predsjednik Vijeća, vlč. Vladimir Stanković imenovan je za tajnika Vijeća, S. Alix Lončarević, redovnica postaje administrativni službenik i djelovati će u uredu Vijeća koji će biti u Zagrebu, u prvu nedjelju nakon Božića slaviti će se blagdan Svete Obitelji, isusovac p. Filip Johler imenovan je za vizitatora hrvatskih redovnica i djevojaka, Uputa je savjetovala uredništvu „Glasa Koncila" da inozemno izdaje vlastite primjerke, župnim uredima u domovini i misijama u Njemačkoj i u inozemstvu trebaju se poslati „Upute o pastoralnoj brizi za migrante". (Stanković, 1980).

Jedan od oblika pastoralnog djelovanja u svijetu i povezivanje ljudi s domovinom mogu biti posjeti hrvatskih biskupa hrvatskim misijama i župama u Njemačkoj i u inozemstvu.

U Njemačku, hrvatski biskupi dolaze najčešće zbog predvođenja hodočašća, prisustvovanja raznim svečanostima poput vjeronaučnih natjecanja ili većih skupova misionara, dijeljenja svetih potvrda (Stanković, 1980).

Neki od biskupa i radnika koji su posjetili Njemačku kako bi osnažili vjeru hrvatskih iseljenika u Njemačkoj su: Franić, Kuharić, Pavlišić, Jozinović, Arnerić, Oblak, Bezmalinović, Kos, Zazinović, Lach, Jablanović, Žanić, Škvorc.

Iz poslanice hrvatskog episkopata „ Trinaest stoljeća kršćanstva u Hrvata" u 1976. godini hrvatskim iseljenicima u Njemačkoj koji su religiozni kršćani su posvećene riječi:

„...Toplo ih pozdravimo da živeći vrijednosti pradjedovske vjere prežive i ove dane kao ljudi kršćanske svijesti i ljudskog dostojanstva. Oni znaju da ih mi stalno nosimo u srcu i da nikad ne zaboravljamo na njihove teškoće i na njihovu često gorku situaciju: znamo kako im često može biti ledeno oko srca kad se sjete ovih planina i ovih ravnica, ovih rijeka i ovoga sinjega mora lijepe naše domovine, kako se mogu osjetiti osamljenima u tuđem svijetu, a sasvim posebno duboko osjećamo gorku tragičnost situacije onih naših radnika u tuđini koji žive odvojeno od svojih obitelji i koji toliko puta skriveno plaču u mračne večeri misleći na svoju ženu ili muža i na svoju djecu s kojima ne mogu podijeliti- kako bi bilo normalno- svoje svakodnevne tegobe i okrijepiti se u toplom obiteljskom zajedništvu za napore sutrašnjeg dana. " (Stanković, 1980).

Za razliku od Crkava u Španjolskoj i Italiji u kojima su odlično organizirani crkveni ustavi, gdje se o iseljenicima skrbe na mnogim sferama zakonite djelatnosti, na socijalnom i vjerskom području, Crkva u Hrvatskoj nije toliko mnogo poduzela na tom polju u prošlosti.

Nakon velikih poteškoća u borbi za rješavanje problema kod hrvatskih iseljenika u Njemačkoj i u inozemstvu, biskupi su odlučili da se izda „ Glas koncila" u inozemstvu ali i to nije uspjelo. S druge strane, „Glas Koncila", „Kani", „Veritas", „Marija" , „Glasnik Srca Isusova", „Naša Ognjišta", kalendar „ Danica" neki su od medija koji su dobili veliku popularnost te su u predratnom katoličkom tisku bili jako zadovoljni publicitetom. (Vladimir Stanković, 1980.)

Vijeće je objavilo neke prijevode koje su kasnije poslali u Njemačku. Neki od tih prijevoda su: „ Crkva u novoj seobi naroda", „Evangelizacija suvremenih selilaca", „Hrvati u Ruhru" i „Pismo biskupskim konferencijama o svijetu i Crkvi u pokretu" , te je sve dolazilo iz izdanja „Kršćanske sadašnjosti". Vijeće je pružilo veliku pomoć hrvatskim katolicima u Njemačkoj na taj način da su knjige vjerskog sadržaja na hrvatskom jeziku poslane u Njemačku. Knjige koje su poslane u Njemačku izdale su izdavačke kuće: „Glas Koncila", „Kršćanska sadašnjost",

„Filozofsko-teološki institut DI“, „Hrvatsko književno društvo sv. Ćirila i Metoda“, „Symposion“ i ostale izdavačke kuće (Stanković, 1980).

U Njemačkoj su česti regionalni sastanci, sastanci po biskupijama, po zemljama, grupama zemalja, i plenarni skupovi za sve zapadno-europske zemlje. Misionari koji su u mjesnoj Crkvi, trebaju ići na pastoralne sastanke koji za kler tog područja određuju dekani u Njemačkoj.

Na pastoralnim sastancima česti su posjetioci: svećenici i njihovi pastoralni suradnici, ponekad i socijalni radnici ili njihovi predstavnici. Za razliku od pastoralnih sastanaka, na duhovne vježbe dolaze samo svećenici. Socijalni radnici u Njemačkoj za razliku od pastoralnih suradnika koji imaju specifične tečajeve obrazovanja, imaju svake godine sastanke da bi se stručno osposobili za pomaganje hrvatskim iseljenicima u Njemačkoj.

Na duhovnim vježbama i pastoralnim sastancima trebaju biti hrvatski biskupi, koji odlaze na mise (Stanković, 1980).

U Hrvatskoj, Crkva je odlučila slaviti „Iseljenički dan“ koji bude u nedjelju nakon Božića. „Iseljenički tjedan“ se slavio prije Drugog svjetskog rata, te se i Crkva pridružila ostalim ustanovama koje su se bavile problematikom iseljeničtva.

Hrvatsko iseljeničtvo u Njemačkoj ima mnogo problema, od ekonomske krize, do moralne krize, koja je proširena po cijelom svijetu, te kada razmišljaju o vlastitoj domovini onda će osjetiti olakšanje. Cilj slavlja „Iseljeničkog dana“ je taj da se vjera ojača među iseljenicima i onima koji su u rodu sa iseljenicima. Slavlje pomaže u tome da se ljudi zainteresiraju za iseljeničtvo u Njemačkoj i u inozemstvu, da iseljenici imaju osjećaj povezanosti sa domovinom, za izvještavanje javnosti o iseljeničkim moralno-vjerskim problemima, te poticanje ljudi na to da ne odlaze u strani svijet osim ako je to neophodno i da se svi oni kojima je moguće vrate u domovinu jer trajni iseljenici mogu izgubiti vjeru i zaboraviti na domovinu (Stanković, 1980).

Broj radnika iz Jugoslavije u Zapadnoj Njemačkoj iznosio je u ono vrijeme 262.280. Crkva upozorava da postoje ljudi koji su mogli ostati kući da ih nije zahvatila takozvana psihoza odlazanja iz domovine. Jedinstvo u obitelji može biti ugroženo zbog iseljavanja, te su tako Crkva i narod ugroženi. Crkva šalje poruku ljudima koji imaju želju za iseljenjem iz Hrvatske: „Vas pak, draga braćo i sestre u domovini, molimo i upozoravamo da se nitko na laku ruku ne odlučuje na odlazak iz obitelji i domovine“.

Svećenici u Njemačkoj koji se brinu za hrvatske iseljenike, moraju paziti na to da čuvaju hrvatske iseljenike od „krivih filozofija“. (Stanković, 1980).

Biskupi svećenicima govore kako trebaju raditi na socijalnom području te trebaju odgajati djecu na vjerski način koji će im osnažiti vjeru, također djecu trebaju naučiti kako živjeti kršćanskim načinom života. Svaki iseljenik koji radi u Njemačkoj osjeća usamljenost, tjeskobu, poniženje. Crkvi je cilj u Njemačkoj i drugdje u svijetu stvoriti zajednice, kršćanske sredine u kojima će iseljenik pronalaziti vlastiti mir i društvo. Misionarima i misijama za iseljenike, tj. Radnike koji rade izvan domovine najviše pomaže Crkva u Njemačkoj. Ona to najbolje radi zato što vjernici u toj zemlji plaćaju crkveni porez. Cilj Crkve u Njemačkoj je taj da se očuva vjera kršćanina bez obzira na to što više ne živi u vlastitoj domovini, da djevojke i mladići zadrže vlastiti ponos i da svako dijete bude dobro odgojeno (Stanković, 1980).

U Njemačkoj, ljudima koji idu u crkvu, nije dozvoljeno ne plaćanje poreza jer se to smatra nekršćanskim djelovanjem.

Crkva govori kako hrvatski iseljenici u Njemačkoj trebaju jačati vjeru u Crkvu i u Crkvenu vjersku zajednicu. Ako će iseljenici tako postupati, mnogi problemi koje seljenje donosi ljudima, obiteljima te crkvenoj i narodnoj zajednici biti će riješeni (Stanković, 1980).

Što se tiče identiteta i integracije Hrvata u Njemačkoj, postoje organizacije hrvatskih etničkih zajednica koje daju Hrvatima u Njemačkoj osjećaj pripadnosti. 85 hrvatskih katoličkih misija koje djeluju u Njemačkoj štite hrvatski kulturni, nacionalni i jezični identitet.

Hrvatske dopunske škole jako puno utječu na hrvatski identitet te postoje dva modela hrvatskih dopunskih škola: „Prvi je u nadležnosti Republike Hrvatske čije nadležno resorno ministarstvo šalje i financira učitelje, a njegovi korisnici su Baden-Würtemberg, Schleswig-Holstein, Berlin, Bremen i Hamburg. Drugi model nastave je u nadležnosti ostalih njemačkih saveznih zemalja i prema njemu učitelji hrvatske dopunske nastave pripadaju pod njemačko radno pravo. Proteklih nekoliko godina približno šest tisuća učenika u Njemačkoj pohađalo je oba modela hrvatske dopunske nastave.” (Jurčević, 2014)

Asimilacija Hrvata u Njemačkoj bila je uspješna zbog hrvatskih etničkih organizacija i hrvatskih katoličkih misija koje su povezivale Hrvate s institucijama u Njemačkoj. Hrvatske etničke organizacije imale su veliku ulogu u Njemačkoj zbog toga što su čuvale hrvatske interese i širile su kulturu kod Hrvata i njihov identitet. Veliki je broj hrvatskih udruga u njemačkoj koje su zadužene za sport, politiku, društvo i kulturu. Matica hrvatska, jedna je od najstarijih i najznačajnijih hrvatskih udruga, ima cilj predstaviti Hrvatima njihovu povijest i kulturu. Oko 120 udruga ima Hrvatski svjetski kongres za Njemačku te se odnosi na

povezivanje hrvatskih institucija i udruga u Njemačkoj. Bitno je spomenuti i udruge poput Hrvatske kulturne zajednice- AMAC, udruženje bivših prijatelja i studenata sveučilišta u Hrvatskoj, Udruga hrvatskih nogometnih klubova Srednje Njemačke i Društvo hrvatskih intelektualaca iz Münchena (Jurčević, 2014).

„Hrvatske udruge i katoličke misije u Njemačkoj izdaju niz glasila na hrvatskom jeziku, a najznačajnija su: Glasnik (izdavač: Almae Matris Alumni Croatie-Deutschland e.V.), Riječ (izdavač: Hrvatska kulturna zajednica Wiesbaden), Glasnik HDZ-a (izdavač: Koordinacija HDZ-a za Srednju Njemačku), Glasnik HDZ-a (izdavač: Koordinacija HDZ-a za Sjevernu Njemačku), Živa zajednica (izdavač: Hrvatski dušobrižnički ured u Njemačkoj), Obavijesti HSK-a (izdavač: Hrvatski svjetski kongres za Njemačku), Crotime-Hrvatsko vrijeme (izdavač: HKZ Stuttgart) i Cro-info (izdavač: hrvatske udruge iz Karlsruhea).“ (Jurčević, 2014).

Mnogi Hrvati koji su u Njemačkoj rade preko 40 godina, te se rijetki vraćaju u Hrvatsku. Stariji Hrvati u Njemačkoj, umirovljenici također uglavnom ostaju u Njemačkoj i ne vraćaju se u Hrvatsku. Zbog toga što su Hrvati jako povezani u njemačkom društvu te zbog toga što imaju obitelj i djecu koja su već počela raditi u Njemačkoj, Hrvati ostaju u Njemačkoj iako imaju uvjete da se vrate u domovinu. Povratak Hrvata iz Njemačke u Hrvatsku izrazito je težak zbog načina na koji državne institucije Republike Hrvatske diskriminiraju iseljenike na način na koji su bili diskriminirani u vrijeme komunizma Jugoslavije. Republika Hrvatska ima negativno obilježje diskriminacije hrvatskih iseljenika jer u drugim zemljama u kojima iseljavaju stanovnici, države se razvijaju zbog njihovih iseljenika koji mogu dosta zarađivati, stjecati iskustvo i jačati vlastiti identitet (Jurčević, 2014).

U Njemačkoj se drukčije doživljavaju hrvatski iseljenici nego u Hrvatskoj, gledaju hrvatske iseljenike kao „razvojni građanski sloj“, a ne kao „proletere“. U Njemačkoj su na Hrvate počeli drukčije gledati kada su hrvatski iseljenici počeli ulagati u obrazovanje djece, stjecati obiteljske imovine i kada su se integrirali u društvo. Hrvatsko društvo u Njemačkoj dobro je integrirano. Prema novijim društvenim istraživanjima, hrvatski drugi i treći iseljenički naraštaj dobro je integriran u Njemačkoj, te je velik broj Hrvata koji su uspješni u različitim poslovima i koji imaju visoku stručnu spremu.

Prema istraživanjima, Hrvati drugog i trećeg iseljeničkog naraštaja, govore hrvatski jezik, odlaze na različite katoličke misije, često odlaze u Hrvatsku da bi posjetili obitelj i prijatelje te su članovi različitih hrvatskih etničkih udruga. Hrvati drugog i trećeg iseljeničkog naraštaja imaju mogućnost širiti njemačko gospodarstvo na hrvatskom teritoriju te se mnogi vraćaju u Hrvatsku nakon boravka u Njemačkoj (Jurčević, 2014).

U Njemačku su prvo očevi i muškarci odlazili te im je bio cilj zaraditi što više novaca i vratiti se u Hrvatsku. Oko 93.000 Hrvata iselilo je iz Hrvatske u Njemačku, te Hrvati i dalje odlučuju odlaziti u Njemačku. Velik broj studenata je nakon završetka studiranja odlazio u Njemačku zbog većih zarada i kvalitetnijeg života. Postoji oko 400 katoličkih zajednica u kojima se govori hrvatski jezik u Njemačkoj, što je ukupno jedna četvrtina hrvatskih emigranata u Njemačkoj. Svećenik iz Njemačke govorio je pozitivno o Hrvatima u Njemačkoj: „Hrvate doživljam kao čvrsto ukorijenjene u svojoj vjeri. Kod njih je snažno povezana pripadnost Crkvi, svijet vjere i nacionalna svijest. S obzirom na mlade generacije katkada sam zavidan kada vidim koliko mladih i muškaraca dolazi na misu.” (Ančić, 2017.)

c) Još detalja o hrvatskom iseljeništvu u Njemačkoj

Gaudeamus je hrvatski časopis koji je u izdanju „Almae matris croaticae alumni” prvi put izašao 1990. godine. Cilj Gaudeamusa bio je taj da govori o sveučilištima u Hrvatskoj i o akademskim temama vlastitih članova. Za vrijeme Domovinskog rata, časopis je postao „sredstvo borbe za hrvatsku samostalnost, šireći istinu o Hrvatskoj i na taj način popravio najslabiju točku hrvatske vanjske politike: nemoć hrvatskih medija koje je gušila jugoslavenska i srpska uhodana propaganda...”. Autori časopisa Gaudeamus bili su doktori znanosti, bivši studenti sa visokom stručnom spremom, sveučilišni profesori koji su pisali samo istinite informacije. Zbog toga što je časopis Gaudeamus pisan na engleskom jeziku, Hrvatska se pokazala kao „kulturan narod s višestoljetnom zapadnoeuropskom tradicijom” u svijetu. U specijalnom ratnom broju, časopisa Gaudeamus, bilo je pisano o srpskoj agresiji na Hrvatsku.

Milošević koji je napao i uništavao Hrvatsku, spomenuo je Hitlera koji je „zaštutio” Nijemce tako da je napao i razorio Čehoslovačku te se uspoređivao s Hitlerom. Mediji nisu dobro funkcionirali u Hrvatskoj te nisu imali moć prikazati istinu o Hrvatskoj, odnosno bili su „najslabija točka hrvatske vanjske politike (Krsnik 4, 8-9)”. Olga Carević je bila na strani

Hrvata, te je preko četrdeset nobelovaca tražilo zaustavljanje rata Srbije protiv Hrvatske. Europska komisija objavila je 1991. godine deklaraciju kojom je zahtijevala da Hrvati, njihova prirodna baština i kulturna baština budu zaštićeni.

Židovi su također stali na stranu Hrvatske te su članovih svjetskih židovskih institucija, Europske židovske organizacije, Židovskog svjetskog kongresa; rekli su da nisu u lošim odnosima s Hrvatskom i da je laž da ih Vlada RH diskriminira te su tražili prestanak srpske agresije prema Hrvatskoj. Margaret Thatcher bila je protiv srpske agresije te je izjavila kako se političari moraju boriti protiv komunističke Srbije i srpskih terorista koji napadaju Hrvatsku. Zaklade „Kardinal Alojzije Stepinac“ i Zaklade sv. Vlaha za spas Dubrovnika borile su se za obnavljanje hrvatskih crkava koje su bile uništene.

Hrvatska je postala dio UN-a i samostalna država 1992., te su mnogi čitatelji časopisa *Gaudeamus* mogli to saznati ljeti 1992. U časopisu se molilo čitatelje da podupiru financiranje hrvatskog jezika na York Universityju u Torontu i govorilo se o unaprjeđenju hrvatske kulture. U časopisu piše o lobiranju pripadnika AMCA-e koji govore o srpskoj komunističkoj agresiji i napadu na hrvatsku demokraciju, te od ministrice vanjskih poslova Barbare McDougall traže sljedeće: „1. da se kanadska ambasada povuče iz Beograda; 2. da se jugoslavenska ambasada povuče iz Ottawe; 3. da se zamrznu sva jugoslavenska sredstva u Kanadi; 4. da UN izbacij Jugoslaviju iz članstva; 5. da priznaju samostalnost Slovenije, Hrvatske i bilo koje druge republike, da se uspostave diplomatski odnosi između Kanade i Hrvatske“.

Pripadnici AMCA-e poslali su Moulroniju, kanadskom premijeru pismo u kojem piše da zahtijevaju njegovo priznanje Hrvatske i Slovenije i bilo koje druge republike bivše Jugoslavije, da sve srpske zločince treba osuditi na zatvorsku kaznu, JNA i komunizam Srba treba zaustaviti, napisali su da će pročitati pismo pred Ontarijskom legislaturom i da se prebace sva sredstva u Kanadi pravim vlasnicima. Pismo je bilo objavljeno Barbari McDougall, koja je bila ministrica vanjskih poslova u Kanadi, poslano od Vladimira Benkovića i Davora Grünwalda.

Za vrijeme *Dies academicusa*, 1992. godine je predsjednik dr. sc. Franjo Tuđman zahvalio pripadnicima AMCA-e te je od Ministarstva iseljništva za nesebičnu pomoć Hrvatskoj svaki član koji je bio predsjednik dobio pismo zahvalnosti. „ Objavljeno je godišnje izvješće o djelovanju Društva AMCA-e Toronto: borba protiv srpske propagande, slanje lijekova, hrane i odjeće, posjet Hrvatskoj, razilaženje u konceptu časopisa *Gaudeamus* koji sad ima drugo

uredništvo, dobrotvorni banketi za Hrvatsku, ugošćavanje kulturnih događanja i predavanja gostiju iz Hrvatske, posjet rektora Zagrebačkoga sveučilišta Torontu, peticija za odvajanje hrvatskoga i srpskoga jezika na Sveučilištu u Torontu, uspostavljen semestar hrvatskog jezika na Sveučilištu York, društvo se registriralo kao neprofitna organizacija (Hrvoić 5-6, 7-9). Medicinska grana liječnika i stomatologa redovito se sastajala poradi organizacije pomoći Hrvatskoj u lijekovima (Rovis 5-6, 9)...". Na kraju su u Sjevernoj Americi, društva AMCA-e bila ujedinjena kako bi pomogla Hrvatskoj. Društvo AMCA-e je itekako pomoglo Hrvatskoj na taj način da se poslalo deset aviona pomoći u Hrvatsku i Sarajevo od članova srednjoistočnog društva AMCA-e, u Frankfurtu su za vrijeme kongresa Svjetskoga udruženja hrvatskih liječnika razmišljali o pomoći Hrvatskoj te su SAD pomagale Hrvatskoj. „Djeca su u Domovinskom ratu bila ranjavana, ubijana, mučena i ostala su bez roditelja ili svojih najbližih (Čunčić 5-6, 26)". Od 1992. do 1993. dolazi do promjene iz komunističkog sistema u demokratski sistem na hrvatskim sveučilištima.

Sva društva AMCA-e 1992. godine borila su se za pomoć Hrvatskoj te je bio cilj svim društvima da poboljšaju sveučilišta i ekonomiju u Hrvatskoj. Za hrvatski jezik na York sveučilištu ukupno je bilo prikupljeno 38.000 CAD te su mnogi čitatelji časopisa *Gaudeamus* pomogli Hrvatskoj tako što su koristili telefonske pozive.

U Hrvatsku je 1991.-1992. stizala pomoć od AMCA-e Quebec, najviše medicinska, a iz New Yorka je stigla medicinska pomoć u Zagreb za bolnicu Rebro. Što se tiče tranzicije hrvatskih sveučilišta iz komunizma u demokraciju, govori se o potrebama Sveučilišta i o visokom obrazovanju, o prihvaćanju novih sveučilišnih izazova, o nedostatku informatičke opreme i prihvaćanju studenata iz inozemstva, o uključivanju suradnika iz inozemstva koji će pomagati razvitku hrvatskog Sveučilišta, na Filozofskom fakultetu u Zagrebu hrvatska književnost i hrvatski jezik drukčije se gledaju s obzirom na tranziciju.

Prema anketama (*AMA Croatica of the University of Zagreb, 1991.-1992.*) iz 1991.-1992. potreban je predmet hrvatskoga jezika na Sveučilištu u Torontu. Od 1989.-1991., prema statističkim podacima, broj Hrvata u Kanadi se povećao na 14.140 što je više od 2.000 Hrvata u samo dvije godine. Hrvatska je dobila tehnološku opremu, odnosno velik broj računala bio je instaliran za NSK u vrijednosti od par stotina tisuća CAD-a. Ministarstvo zdravlja Republike Hrvatske informiralo je cijeli svijet o „teškim kršenjima ljudskih prava nad civilnim

stanovništvom na teritoriju Hrvatske 1991./1992". Traži se da se zaustavi srpska agresija i srpski kriminal na Hrvatsku.

Urednica časopisa *Gaudeamus* 1993. godine, uz vlastitu bolest i odlaske na kemoterapiju, bori se za stipendiranje četiri učenika i pet studenata invalida u Hrvatskoj i za djecu čiji su roditelji poginuli zbog srpske agresije. Da bi bolje funkcionirala bolnica u Sisku, AMAC Midwest poslao je pola milijuna dolara, te su sve hrvatske organizacije u svijetu pomagale Hrvatskoj. Hrvatskoj pomaže Društvo francuskih Kanađana za promicanje Međugorja Poruke mira, NFCA- National federation of Croatian Americans, odnosno organizacija za američke Hrvate, pomaže Hrvatskoj, profesori likovnih umjetnosti uključili su se na taj način da su terapijskim slikanjem pokušavali pomoći djeci koja imaju traume od Domovinskog rata. U časopisu *Gaudeamus* izjavili su kako se prikuplja 2.000.000 CAD za 250.000 hrvatskih iseljenika u Kanadi. Za vrijeme torontske izložbe 1994. godine, prikazano je puno slika djece gdje su prikazane njihove traume zbog Domovinskog rata, te je zbog toga započeta komunikacija djece iz Kanade i Hrvatske.

U Calgaryju, Torontu, Vancouveru i Montrealu jedan književnik i hrvatski profesor su pričali o lošem stanju u Hrvatskoj. Javnosti se govori o djevojčici koja je zanimala za vrijeme rata u Dubrovniku te se traži financijska pomoć, govori se o TV Ontario kako je financirano od Srbije te prikazuje lažne informacije o Hrvatskoj i Srbiji. Društva Kanade i SAD-a su se susrela, pola milijuna dolara medicinske pomoći poslano je u Hrvatsku, Balkanizacija zapada je objašnjena u Montrealu na sveučilištu McGill, za nacionalnu bibliografiju NSK poslane su knjige i financijska pomoć. Hrvatski nacionalni dan obilježen je u Sydneyu gdje je prva hrvatska ambasadorica Jasna Pavelić Jureško u Australiji. Također se u Sydneyu otvorila izložba o hrvatskoj prirodnoj baštini i o hrvatskoj kulturi. Sveti papa Ivan Pavao II. zamolio je Hrvate da oprostite neprijateljima iz Srbije, te je u Zagrebu proslavio 900. godišnjicu Zagrebačke crkve gdje je prisustvovalo oko milijun vjernika na misi. U Torontu se prikazuju hrvatske slike, filmovi, čitaju se kazališni ulomci, književna djela, fotografije rata, koncerti. Vesna Blažina, ravnateljica Sveučilišne knjižnice Sveučilišta u Montrealu bila je u Hrvatskoj gdje je govorila o dvoje djece čiji su roditelji bili ubijeni za vrijeme Domovinskog rata.

Objavljuje se kako kanadska Nacionalna knjižnica i dalje ima srpsko-hrvatski jezik. Dvojica Hrvata u Kanadi poslali su 100.000 CAD u NSK, organizacija *Feed the Children* donira novce

i brine se o djeci u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini, za mir u Hrvatskoj jedan Hrvat je počeo voziti bicikl oko svijeta. U Gaudeamus časopisu broj 15, 1995. godine, iskazana je čast dr. Ivi Hrvoiću, bivšem predsjedniku AMCA-e Toronto te je otvorena izložba dječjeg vizualnog izraza rata Srce usred svijeta u Torontu.

Izložba dječjeg vizualnog izraza rata Srce usred svijeta u Torontu emitirala se na televizijskom dnevniku s Maricom Čunčić i Vladimirom Benkovićem te je velik broj javnosti vidio izložbu dječjeg vizualnog izraza rata Srce usred svijeta. Dr. Tefko Šaračević dobio je najviše priznanje za informatiku u Americi, AMCA u Quebecu bilo je posjećeno od hrvatskih povjesničara. Opisano je putovanje člana AMCA-e Toronto, kada je putovao vlakom mira od Zagreba do Knina, pa od Knina do Splita. Crveni križ nazvan je „križem sramote“ jer je „kamion srpskog Crvenog križa vozio po nogama Hrvata koji su morali ležati ispred njega“, govorilo se o kanadskom seminaru koji je bio za učitelje hrvatske kulture i hrvatskog jezika, agresiji na Hrvatsku i Bosnu i Hercegovinu u različitim dječjim likovnim prikazima i raspravama. Spominje se prolaženje Hrvata brodom Čigra kroz Arktik, nova Knjižnica Družbe Isusove u Zagrebu i nove zgrade Filozofskog fakulteta.

Osnovan je klub prijatelja između članova Hrvatskoga sabora i članova kanadskoga Parlamenta. Predstavljene su tri knjige koje objašnjavaju borbu za mir i ratno razdoblje, objašnjene su važne osobe koje su na hrvatskim novčanicama. Časopis Gaudeamus dosta je doprinio čitateljima jer su mogli upoznati kulturu i povijest Hrvata te su se za vrijeme Domovinskog rata mogli boriti za samostalnu državu.

Prema autoru Tadi Juriću, hrvatsko iseljništvo u Njemačkoj ne iseljava iz Hrvatske u Njemačku zbog ekonomskih razloga. Hrvati koji žive u Njemačkoj misle kako je hrvatsko društvo nadjačano te da su radna etika i poštenje institucionalizirane vrijednosti koje nisu funkcionalne. Hrvatsko iseljništvo u Njemačkoj ispitano je 2017. godine, metodama polustrukturiranog intervjua i ankete. Ukupno je ispitano 1200 Hrvata koji su se iselili u Njemačku. Razne hrvatske migrantske mreže u Njemačkoj koje su bile pokrenute u prošlosti, imaju utjecaj na Hrvate koji iseljavaju u Njemačku, te su Hrvati motiviraniji za iseljavanjem u Njemačku zbog hrvatskih migrantskih mreža. Prema istraživanjima: najčešće ljudi između dvadeset i četrdeset godina iseljavaju u Njemačku, mnogo je veći broj hrvatskih iseljenika u Njemačkoj nego koliko je prikazano statističkim podacima, hrvatski iseljenici uglavnom sa

svim članovima obitelji iseljavaju u Njemačku. Zanimljiva je informacija da Hrvati, koji su bili intervjuirani, većinom su zadovoljni životom u Njemačkoj te im je drago što su iselili iz Hrvatske u Njemačku. (Tado Jurić, 2018. Iseljavanje Hrvata u Njemačku)

„Hrvatska se i prije recentnog vala iseljavanja ubrajala među europske zemlje s najizraženijim i najdugotrajnijim iseljavanjem, uzrokovanim brojnim povijesnim, političkim i ekonomskim okolnostima. Iseljavanje je imalo takve razmjere da se u pojedinim razdobljima više od trećine hrvatskoga naroda nalazilo izvan granica svoje domovine (Čizmić, Sopta i Šakić, 2005: 14) ". Hrvati su najčešće iseljavali iz Hrvatske u Saveznu Republiku Njemačku šezdesetih i sedamdesetih godina u 20. stoljeću. U Saveznoj Republici Njemačkoj najveći broj radnika bio je iz bivše Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije 1972. godine. Ukupan broj radnika u SR Njemačkoj bio je između 650.000 do 700.000 krajem osamdesetih godina. Najveći broj radnika bili su Hrvati, prema nepreciznim statističkim podacima. 1971. godine, prema Popisu stanovništva, broj hrvatskih djelatnika koji su bili zaposleni u europskim državama iznosio je 196.000. Velik broj hrvatskih radnika bio je zaposlen u Njemačkoj. (Tado Jurić, 2018. Iseljavanje Hrvata u Njemačku)

Dvije trećine Hrvata migriralo je zbog ekonomskih ili političkih i ekonomskih razloga, a petina Hrvata migrirala je zbog političkih razloga prema istraživanju Instituta društvenih znanosti Ivo Pilar. Danas također, veliki broj Hrvata iseljava u Njemačku zbog boljih uvjeta za život i većih plaća nego u Hrvatskoj. Postoji tradicija iseljavanja Hrvata u Njemačku i postoje migrantske mreže u Njemačkoj iz prošlosti koje su rasprostranjene po cijeloj Njemačkoj.

„Naime brojna naselja u Hrvatskoj i BiH imaju više osoba u Njemačkoj nego u matičnim zemljama (usp. Akrap, 1998)". Do velikog iseljavanja Hrvata u Njemačku dolazi u vrijeme šezdesetih i sedamdesetih godina 20. stoljeća, te u vrijeme Domovinskog rata i poslije ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju 2013. godine. 1. srpnja 2015. godine, velik broj ljudi iseljava u Njemačku jer je Njemačka pokrenula tržište rada za radnike koji imaju hrvatsku putovnicu. Hrvatska se borila za to da Njemačka zaposli hrvatske državljane koji žele iseliti u Njemačku 2015. godine. (Tado Jurić, 2018. Iseljavanje Hrvata u Njemačku)

Ulazak Hrvatske u Europsku uniju omogućio je Hrvatima mogućnost odlaska u inozemstvo zbog mogućnosti za boljim životom i većim prihodima. Od kada je Hrvatska u Europskoj uniji,

znatno se povećao broj Hrvata koji odlazi u Njemačku i u druge države živjeti i raditi. Cilj istraživanja bio je otkriti motivaciju Hrvata iz Bosne i Hercegovine i Hrvata iz Hrvatske za odlaskom u Njemačku. Pola ispitanika u istraživanju, bilo je zaposleno u Hrvatskoj prije nego što su iselili u Njemačku. Metode koje su bile upotrijebljene u ovom istraživanju su kvantitativne i kvalitativne metode: polustrukturirani intervju i online anketa uz metodu ankete. Uz prikupljene podatke pomoću kvalitativnih i kvantitativnih metoda, također su se koristili statistički podaci. Uzorak od 1200 ispitanika koji su iselili u Njemačku bio je korišten od siječnja do listopada 2017. godine. Ispitanici su bili ispitani „putem mreže hrvatske nastave u Njemačkoj, mreže hrvatskih katoličkih misija u Njemačkoj i grupe na facebooku »Idemo u svijet - Njemačka«". Gotovo tisuću upitnika sakupljeno je online anketom, a dvjesto u pisanom obliku. Upitnik u pisanom obliku pretežito su ispunjavali roditelji učenika koji pohađaju hrvatsku nastavu u SR Njemačkoj u pokrajinama Bayern, Baden-Württemberg i Hessen (gdje i boravi najveći broj hrvatskih iseljenika). (Tado Jurić, 2018. Iseljavanje Hrvata u Njemačku)

Online anketu ispunjavali su Hrvati diljem Njemačke do kojih smo došli preko više grupa na Facebooku, prije svega grupe »Idemo u svijet - Njemačka«". Na migracije prema S.Leeju mogu utjecati ovi čimbenici: društveni čimbenici koji se odnose na alijenaciju od uže zajednice poput obitelji ili neke druge zajednice, politički čimbenici koji se odnose na protivljenje političkom sustavu i osjećaju nedostatka građanske slobode, ekonomski čimbenici koji se odnose na niske prihode, loše uvjete življenja, nemogućnost zapošljavanja i promjene u prirodnoj okolini koje se mogu odnositi na „npr. Zatvaranje neke industrije i sl." ili prirodne nepogode koje se odnose na primjer na epidemije, poplave ili potrese. S druge strane, postoje i privlačni čimbenici koji potiču Hrvate na iseljavanje u Njemačku i u druge države. Privlačni čimbenici mogu biti: odlazak jer je netko drugi tko nam je drag emigrirao, politički sustavi određenih zemalja ili bolji životni uvjeti poput stanovanja, škola, klime i prirodna okolina, zbog obrazovanja ili specijalizacije, zbog boljih ekonomskih mogućnosti. (Tado Jurić, 2018. Iseljavanje Hrvata u Njemačku)

Istraživački problem koji je zahvatio istraživanje migracija Hrvata u Njemačkoj je taj da se ne može stvoriti reprezentativni uzorak zbog toga što struktura populacije koja je iselila u Njemačku nije u potpunosti zabilježena. Prema procjenama, oko 200.000 Hrvata iselilo je ulaskom Hrvatske u Europsku uniju.

Točni broj iseljenih Hrvata u Njemačkoj gleda se pomoću podataka Destatisa - Njemačkoga saveznog ureda za statistiku i podataka Državnoga zavoda za statistiku Republike Hrvatske. Treba uzeti u obzir i hrvatske iseljenike koji nisu registrirani pomoću njemačke ili hrvatske službene statistike. To je jedan od nedostataka istraživanja hrvatskih migracija u Njemačku zbog toga što većina hrvatskih iseljenika ne prijavljuju svoj odlazak u inozemstvo Ministarstvu unutarnjih poslova. „No svakako je potrebno biti oprezan i u interpretaciji njemačkih demografskih statistika jer je riječ o registru stanovništva prema državljanstvu, pa je nemoguće razdvojiti Hrvate iz Hrvatske od Hrvata iz Bosne i Hercegovine kao vrlo velikoga izvorišta hrvatskih iseljenika, a usto se novorođena djeca automatski smatraju državljanima Njemačke". Prema statističkim podacima, ukupno je deset posto stanovništva EU-a koje je rođeno u drugim zemljama, dok u Irskoj, Francuskoj i drugim europskim državama postotak prelazi 10%. Njemačka je jedna od zemalja u koju najčešće dolaze imigranti te ima ukupno 14% imigranata, odnosno više od deset milijuna stranaca živi u Njemačkoj pa je zbog toga Njemačka europska država s najvećim brojem stranaca. „Najbrojniji su Turci, kojih je službeno oko 3,5 milijuna (1,35 milijuna bez njemačkog državljanstva), zatim Poljaci (703.080) te Talijani (557.400) (Eurostat, 2016)".

Prije nego što je Hrvatska ušla u Europsku uniju, ukupno je oko 367.000 Hrvata živjelo u Njemačkoj. 240.543 Hrvata bilo je prije ulaska u EU prema Njemačkim podacima ali prema podacima hrvatskih katoličkih misija u Njemačkoj, broj Hrvata je iznosio 308.337. Ukupan broj Hrvata odnosi se na Hrvate iz dijelova bivše Socijalističko Federativne Republike Jugoslavije, Bosne i Hercegovine i Hrvatske. Prema Polegubiću, u Njemačkoj je do 2001. moglo biti između 350.000 i 400.000 Hrvata prema podacima župnih knjiga hrvatskih katoličkih misija u Njemačkoj, dok njemački statistički podaci imaju oko 220.000 Hrvata. (Tado Jurić, 2018. Iseljavanje Hrvata u Njemačku)

Postoji također veliki broj Hrvata koji rade ilegalno u Njemačkoj te oni nisu prikazani u statističkim podacima. Broj Hrvata koji rade ilegalno je između pedeset do sto tisuća. Jedan od nedostataka statističkih istraživanja je taj što novorođena djeca u Njemačkoj dobivaju njemačko državljanstvo, te se zapisuju njihovi podaci u njemačkim katoličkim župama i zajednicama. Statistički podaci iz SR Njemačke i Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske nemaju sličnosti. Nakon što je Hrvatska ušla u Europsku uniju do 2017. godine, u Njemačkoj je oko 200.000 Hrvata, te je 100.000 Hrvata zaposleno u Njemačkoj prema podacima Saveznog

zavoda za statistiku Savezne Republike Njemačke. Ministrica Savezne Republike Njemačke Andrea Nahles izjavila je da je u Njemačkoj 93.000 Hrvata i Hrvatica zaposleno.

Nakon što je Hrvatska ušla u Europsku uniju, broj Hrvata koji su dobili njemačko državljanstvo znatno se povećao. Prije 2013. godine broj državljana Republike Hrvatske koji su dobili njemačko državljanstvo iznosio je oko petsto godišnje, dok je 2014. godine 3889 državljana Republike Hrvatske primilo njemačko državljanstvo. Hrvatima je privlačno seliti u Njemačku te ih se u Njemačkoj gleda „kao jedna od rijetkih etničkih skupina kojoj je njemačko državljanstvo primamljivo“. Prema njemačkom dokumentu Migracija EU-građana u Njemačku, 2014. godine u Njemačku je došlo ukupno 37.060 Hrvata, 2015. 50.628 Hrvata, 2016. 51.163 Hrvata. Nakon ulaska u EU porast Hrvata koji je uselio u Njemačku je veći od 300%, a u odnosu na 2014. godinu to je porast od 15%. Prema istraživanjima, najveći broj hrvatskih iseljenika u Njemačkoj je između 25 i 44 godina, odnosno prema podacima autora Tade Jurića, najveći broj hrvatskih iseljenika u Njemačkoj je između 20 i 40 godina. Uz iseljenike od 20 i 40 godina veliki je broj djece, što nam pokazuje da cijele obitelji iseljavaju u Njemačku. (Tado Jurić, 2018. Iseljavanje Hrvata u Njemačku)

Prema istraživanju Peračkovića i Rihtara 2016. godine, istraživanje je prikazalo da 2014. godine ima 15% Hrvata koji žele iseliti, dok je 31% mlađih od 40 godina a udio starijih koji planiraju iseliti je 6.2%. Prema istraživanjima, velika je korist dolaska mladog stanovništva u Njemačku zbog toga što u zadnjih pet godina se udio visokokvalificiranih radnika iz Njemačke izjednačio sa udjelom visokokvalificiranih radnika iz Europske unije. (Tado Jurić, 2018. Iseljavanje Hrvata u Njemačku)

3. Hrvatsko dušobrižništvo u Njemačkoj- biskupije i nadbiskupije

a)Aachen, Mönchengladbach, Augsburg

Velik broj hrvatskih političkih izbjeglica bio je na prostoru ahenske biskupije u Njemačkoj poslije drugoga svjetskog rata. Nakon kratkog razdoblja od nekoliko godina, počeli su dolaziti u Aachen ljudi koji su htjeli raditi u Njemačkoj. Na žalost, zbog nedostatka obrazovanja, većina ljudi morala je tražiti fizičke poslove koji su bili najteži za obavljati, pogotovo poslovi u rudnicima. (Vladimir Stanković, 1980.)

Hrvati koji su došli u Aachen živjeli su u barakama i nisu znali govoriti njemački jezik pa im je bilo teško preživljavati u Njemačkoj. Franjevac Krsto Šušnjara, bio je prvi svećenik koji je došao iz Hrvatske, kako bi spojio ljude koji su radili u Aachenu. Euharistijsko slavlje koje je provodio svećenik Krsto Šušnjara, na početku je bilo u Merksteinu, ali nakon Merksteina, zbog većeg broja Hrvata bilo je prebačeno u Alsdorfu.

Od 1960. do 1970. godine, broj Hrvata u Aachenu znatno se promijenio, odnosno broj Hrvata jako se povećao. Hrvati su dolazili s obiteljima ili individualno.

Hrvatski dušobrižnik, Božo Lovrić, bio je imenovan 1968. godine, a Dominik Radić je bio imenovan kao hrvatski dušobrižnik 1970. godine.

Nakon imenovanja dušobrižnika, hrvatska misa se događa u ovim gradovima ahenske biskupije: Alsdorf, Erkelenz, Aachen, Loberich, Mönchengladbach i Krefeld. Tomislav Čačić, bosanski franjevac, 1972. godine bio je imenovan za hrvatskog misionara u Aachenu te je te godine bila stvorena Misija u Mönchengladbachu. Franjevac Tomislav, organizirao je Misiju te je okupio zajednicu. Zbog vlastitog poznavanja njemačkog jezika bez poteškoća je uspio stvoriti vezu s crkvenim vlastima i civilnim vlastima u Aachenu. (Vladimir Stanković, 1980.)

U prostorijama koje je svećenik Čačić dobio za okupljanje vjernika, događale su se razne aktivnosti, probe misijskog zbora, predavanja te se održavao vjeronauk za mlade. Ured je bio postavljen u misijskim prostorijama, te se tamo održavao i tečaj za šivanje. Kasnije se pojedini ljudi vraćaju u Hrvatsku, dok drugi odlaze u južnu Njemačku ili u neki industrijski centar gdje mogu dobivati veće prihode za bolji život. (Vladimir Stanković, 1980.)

U Aachenu ima oko 2000 katolika, 305 krštene djece i 54 vjenčana bračna para iz Hrvatske. Svećeniku u Misiji pomažu pastoralni suradnici Janja Kobaš i Ivan Rušev. Franjevac Čačić je 1979. otišao natrag u Bosnu i Hercegovinu, te je došao Mato Kljajić koji je postao voditelj Katoličke Misije u Aachenu. Kod područja biskupije Aachen, 1969. godine počela je raditi Barbara Kirinčić, koja je socijalna radnica, te je tako započeo socijalni rad za Hrvate i njihove obitelji. Socijalna služba osvrnula se na najteže probleme u Aachenu, te je počela rješavati

probleme pojedinaca, pogotovo onih koji su sami živjeli po barakama i domovima. (Vladimir Stanković, 1980.)

Zbog poteškoća u uključivanju u društvo, i zbog poteškoća sa službenim ustanovama, počeli su se pokretati tečajevi učenja njemačkog jezika. Socijalni radnici obraćaju pažnju na teškoće u snalaženju hrvatskih iseljenika u Njemačkoj i rad s pojedincima se povećava na rad s obiteljima. Zbog velikog broja socijalnih radnika u Aachenu, lakše se upoznavaju hrvatski sugrađani te se tako sprječavaju sukobi ljudi sa zakonima i odredbama zbog neznanja. Caritas pomaže socijalnim radnicima da bi postali bolji u svom poslu te se brine o njihovom obrazovanju. Barbara Kirinčić je 1975. godine preuzela skrb za trudnice u teškim konfliktnim situacijama na području biskupije Aachen, nakon vlastite specijalizacije u metodičkom radu s grupama i pojedincima. (Vladimir Stanković, 1980.)

Obiteljska savjetovanja organizirana su s Biskupskom akademijom u Aachenu koja se održavaju vikendima. Od 1975. godine, ta savjetovanja za svaku naciju stranih radnika su pripremljena za hrvatske iseljenike gdje se okuplja i do 70 Hrvata. Služba Božja je glavni cilj i predmet rasprave tog sastanka koji se održava vikendom. (Vladimir Stanković, 1980.)

Glavne teme su brak i obitelj, uloga žene u obitelji i društvu, njega i odgoj djece, ali se također govori i o mogućnostima stručnog školovanja, pravnim propisima za strance. Osim glavnog cilja koji je rješavanje osnovnih potreba obitelji i pojedinaca u Njemačkoj, osnovni cilj je jačanje društvene i bračne zajednice Hrvata u tuđoj zemlji, tako da vlastitim sudjelovanjem mogu rješavati svoje probleme koji su prije izgledali nerješivo. (Vladimir Stanković, 1980.)

Misija je stvorena 1972. godine u Mönchengladbachu, te je bosanski franjevac Živko Petričević, bio prvi misionar koji je godinu i pol djelovao u katoličkoj misiji. Prije bosanskog franjevca Živka Petričevića i uspostave Misije, brinuo se splitski svećenik, pa nakon njega jedan bosanski franjevac. Slavljenje mise događalo se svaka dva tjedna, dok je u Mönchengladbachu bila slavljena ovisno kada su svećenici odredili da će se slaviti misa.

U Mönchengladbachu, sakramenti su se dijelili ovisno o dogovoru i kada su vjernici i svećenici bili u mogućnostima prisustvovati na dijeljenju sakramenata. Katolička misija počinje od velikog područja biskupije Aachen, pa do holandske granice. Mönchengladbach, Viersen-Lobberich, Erkelenz i Krefeld su glavna crkvena središta. (Vladimir Stanković, 1980.)

U Mönchengladbachu, ima najviše Međimuraca, Zagoraca, Bosanaca i Dalmatinaca. U novim tvornicama, kao tesari i zidari ili u građevinarstvu koje je najzastupljenije, rade muškarci. U

bolnicama i u ugostiteljstvu rade žene, dok u tekstilnim tvornicama kojih ima puno, najviše rade žene.

Što se tiče vjerskog života i vjerskog pogleda na život, vjernici koji su iz Hrvatske došli u Mönchengladbach, imaju sve što su imali i u Hrvatskoj. Što se tiče slavljenja mise: svake nedjelje se slave u Mönchengladbachu u crkvi Marijina Uznesenja, na Alter Markt, u crkvi sv. Stjepana, na Stephanusplatz, u Krefeldu; u Erkelenzu, na trgu Lambertusplatz, i svake subote u Lobberichu u Krankenhauskapelle. Vjernici se najčešće ispovijedaju prije mise, dok u crkvu dolazi još jedan svećenik koji će ispovijedati ljude za vrijeme Božića i u korizmi. (Vladimir Stanković, 1980.)

U Mönchengladbachu je središte Misije. Vjernici najčešće dolaze u misijske prostorije u večernjim satima, zbog razgovora sa svećenikom, iako je uredovno vrijeme drukčije. U Mönchengladbachu i u Krefeldu djeluju dva socijalna radnika koja djeluju na prostoru katoličke Misije. U Mönchengladbachu, svećenici pokušavaju povezati hrvatske i njemačke vjernike u njemačkim župama. Franjevke, šibenske sestre, radile su do 1974. godine u bolnici Maria Hilf u Mönchengladbachu i u franjevačkom samostanu. Trenutno sada ima sedam časnih sestara koje rade u samostanu i koje brinu o bolesnicima u bolnici Maria Hilf. Sve do 1973. godine, nije postojala Caritasova socijalna služba za djelatnike iz Jugoslavije. Ivan Grabić bio je postavljen kao socijalni radnik u Caritasovoj službi za radnike iz Jugoslavije u siječnju 1973. godine.

Socijalni ured za Caritas bio je otvoren 1973., te su uredi drugih naroda socijalnih radnika također bili u zgradi. Oko 2000 Hrvata živi u Krefeldu i u blizini Krefelda. Utorkom prijepodne i četvrtkom poslijepodne primaju se stranke samo u gradu Krefeldu. Potrebno je odrediti koji su najvažniji problemi na koje nailazi hrvatski socijalni radnik te kojem problemu treba pristupiti na drukčiji način. Najveći problem je onaj kod ljudi koji ne mogu pronaći pomoć za sebe. Dosta vremena se odvaja za bolesnike, osobe koje imaju narušeno mentalno ili fizičko zdravlje. Socijalni radnici također posjećuju zatvorenike u tri zatvora na području Krefelda. Kod socijalnih radnika je bitno da pomažu obiteljima kojima je potreban bilo kakav oblik pomoći. Od kada je Lovro Đuro Globan počeo raditi, 1. svibnja 1970. godine, službeno je nastala hrvatska katolička misija biskupije Augsburg. Svećenik Đuro Globan bavio se misionarenjem na području Augsburga i upoznao je nepoznatu sredinu i ljude na tom području. Hrvati su bili svugdje po okolici, te je misionar puno uložio truda kako bi mogao saznati gdje su sve Hrvati, te je nakon toga organizirao mise na hrvatskom jeziku kada je pozvao

Hrvate osobnim kontaktom ili pismenim putem. Glavna mu je dužnost bila katehizacija djece, odnosno cilj mu je bio poučiti djecu kako živjeti kršćanski i naučiti ih što više toga o vlastitoj vjeri. Za stvaranje „domaćeg ambijenta“, svećenik je krštenja i vjenčanja hrvatskih ljudi upotrijebio za stvaranje veza s ljudima i upoznavanje s ostalim vjernicima iz Hrvatske. (Vladimir Stanković, 1980.)

Mise su se slavile u : Kemptenu, Murnau, Memmingenu, Lindau, Stranbergu jednom mjesečno i u Augsburgu svakoga tjedna u nedjelju. U Burgau, Oberaltingu, Aichachu, Fuessenu i Diessenu služile su se mise svake subote, jednom mjesečno. Za vrijeme vjenčanja, krštenja mise su se slavile u drugim mjestima. Caritas je prihvatio 1970., Niku Radata, koji je služio misiji kao socijalni radnik, zbog prijedloga hrvatskog misionara, te je Radat svirao na orguljama za vrijeme mise u Augsburgu i drugdje jer je glazbenik. Mika Čabro se zaposlila kao župna pomoćnica i tajnica 1971. godine. Nakon njezinog dolaska Ured Hrvatske Katoličke Misije Augsburg počinje funkcionirati redovito. (Vladimir Stanković, 1980.)

Mise postaju svečanije, u Augsburgu, Stettenhofenu, Aichachu vjeronauk postaje sve redovitiji, te su redovitiji posjeti obiteljima s djecom. U dodatnim školama u Augsburgu, za više od stotinu djece iz Hrvatske organizira se vjeronauk na hrvatskom jeziku od kada je došao u Misiju svećenik iz Sarajeva Ante Jelić, 1979. godine.

U Aichachu, ženskome zatvoru, u Landsbergu, muškom zatvoru i u Augsburgu dva puta mjesečno se odvija savjetovanje. U Kemptenu i Memmingenu održavala su se savjetovanja jedanput tjedno sve do rujna 1978. godine. Nakon toga je u Kemptenu otvoren novi socijalni ured. Otvoren je socijalni ured u Augsburgu 12. listopada 1970. godine, šest mjeseci poslije stvaranja Hrvatske katoličke misije. Socijalni ured dobiva vlastite prostorije 1973. godine, a prije toga su socijalni ured i Misija trebali zajedno koristiti prostorije. Caritas je pripremio dodatno radno mjesto za socijalnu radnicu Anđelku Jerčić, u listopadu 1974. godine.

Anđelka Jerčić je preuzela socijalni ured, nakon otvaranja, čije je sjedište u Kemptenu, te ju je zamijenila socijalna radnica Jadranka Mesić. Socijalni radnici, uglavnom su bile žene koje su pomagale ljudima u mnogim socijalnim i ostalim pitanjima i problemima. I dalje, najveći problem Hrvata u Njemačkoj bio je taj što ne znaju njemački jezik, prijave, pronalaženje stana, rješavanje papira, dozvole brakova i samo mijenjanje sredine. Problemi hrvatskih radnika su se smanjili kada su došle nove radne snage i kada je većina naučila njemački jezik kada se zabranio

dolazak novih radnih snaga 1973. godine. Najveći problemi Hrvata u Njemačkoj su odgoj i školovanje djece radnika zaposlenih u Njemačkoj. (Vladimir Stanković, 1980.)

b) Kempten, Bamberg, Nürnberg

Misija Kempten smještena je na jugu Njemačke te se prostire na pet biskupija Augsburg: Kempten, Memmingen, Fussen, Lindau i Sonthofen.

Stvorena je od 1974. godine te Misiju vodi dominikanac Mile Gugić. Prije dominikanca Gugića tim se područjem koristio Globan iz Augsburga.

Mise se slave prema ovom rasporedu:

„U Kemptenu, St. Anton Kirche, svake nedjelje u 14,30 sati.

U Memmingenu, Maria Himmelfahrt Kirche, svake nedjelje u 12 sati.

U Fussenu, Spital Kirche, svake prve subote u mjesecu u 16 sati.

U Oberstdorfu, St. Johannes Baptist Kirche, svake druge subote u mjesecu u 15.

U Immenstadtu, St. Josef Kirche, svake treće subote u mjesecu u 17. sati.

U Oberstaufenu, Peter u Paul Kirche, svake treće i čet. subote u mjesecu u 15 sati." (Vladimir Stanković, 1980.)

Velik broj vjernika dolazi na mise koje se slave na hrvatskom jeziku. Često se vjernicima dijeli hrvatski domovinski vjerski tisak. Na misijskom području Kemptena, ima oko 2.500 hrvatskih vjernika, te se nalaze oko cijelog misijskog područja, ali uglavnom žive u gradovima Memmingenu i Kemptenu. Velik broj hrvatskih radnika radi u ugostiteljstvu i građevinarstvu te ima velik broj metalnih radnika. Velik je broj obitelji na ovom području i ljudi bez kompletnih obitelji koji često odlaze u Hrvatsku. Kada se muškarac i žena vjenčaju, onda uglavnom rade pripreme u Njemačkoj, a vjenčanje se izvodi u matičnim župama u Hrvatskoj zbog toga što nije velika udaljenost od Njemačke. U Kemptenovom misijskom području sva djeca odlaze na vjeronauk u njemačkim školama te se mnogo djece pričešćuje i primaju svetu potvrdu zajedno s njemačkom djecom. Ukupno 32 djece odlazi na vjeronauk na hrvatskom jeziku te se odvija u manjim skupinama u obiteljskim domovima. (Vladimir Stanković, 1980.) Najčešće na vjeronauku sudjeluju i roditelji djece uz samu djecu. Teško je svećenicima predavati vjeronauk djeci na hrvatskom jeziku, zbog toga što djeca ne znaju dovoljno dobro hrvatski jezik. Iz Augsburga je putovala Anđelka Jerčić, socijalna radnica, sve do Kemptena gdje je radila sve do siječnja 1977. godine. To područje Allgäua je imalo oko 5500 djelatnika

iz područja Jugoslavije, što je bilo jako malo, pa je zato Kemptenov Caritasverband otvorio novo radno mjesto te su radili puno radno vrijeme. S Caritasverbandom su povezani gradovi: Sonthogen, Lindau, Marktoberdorf, Memmingen i Füssen. (Vladimir Stanković, 1980.)

Danas je u potpunosti organiziran i pripremljen socijalni rad, dok su se prije u počecima mogle samo rješavati najosnovnije ljudske potrebe. Socijalni radnici pomažu tako djelatnicima koji su iseljenici, kao primjer navesti ću ekumensku grupu u Kemptenu koja rješava probleme radnika koji su iz Hrvatske, pomažu djeci i dječjim vrtićima. Velečasni Josip Kokorić, počeo je voditi Misiju Bamberg 18. svibnja 1972. godine. Velečasni Halužan Franjo se počeo baviti vodstvom Misije 1973. godine. Nakon njega velečasni Tomislav Antekolović počeo je voditi Misiju sve do 1979. godine kada ga je zamijenio velečasni Tomislav Antekolović.

Poslije Antekolovića, 1979. godine zamijenio ga je velečasni Stjepan Pavković. Osim misija Nürnberg i Erlangen koje imaju vlastite svećenike, Misija je uključila cijelu nadbiskupiju Bamberg. Slavljenje misa se događa u Bayreuthu, Bambergu i Rothenburgu ob der Tauber. Socijalne pomoći i duhovne pomoći vrše se u drugim mjestima nadbiskupije ovisno o dogovoru svećenika i vjernika. Vjernici često prisustvuju na raznim priredbama koje Misija priprema sa raznim igrokazima, filmovima, predavanjima, plesovima i pjesmama. Za vrijeme godišnjeg odmora, Uskrsa i Božića svi vjernici se ispovijedaju i kada nisu kršćanski blagdani ali rjeđe. 30-40% vjernika dolazi nedjeljom na misu, dok drugi vjernici ponekad dolaze ili uopće ne dolaze bez obzira na sav trud koji ulažu svećenici koji se brinu za Misiju. Na prostoru Misije sudjeluju i razni jugoslavenski klubovi: u Bambergu, Ansbahu, Bayreuthu, Herzogenaurachu i Coburgu. U Bayreuthu 30% ih je Slavonaca, Bosanaca i Hercegovaca, u Bambergu ima 10% katolika koji su iz Hrvatske, u Rothenburgu 80% katolika su iz Hrvatske, vjernici koji dolaze iz Đakova i okolnog prostora Đakova. (Vladimir Stanković, 1980.)

Broj miješanih brakova je velik između ljudi drugih vjeroispovijesti i narodnosti iz SFRJ, i između njemačkih stanovnika i ljudi koji su se uselili u Njemačku. U Bambergu, Bayreuthu, Coburgu izvodi se samo dopunska nastava jer nema mnogo djece pa zbog toga nema redovitih škola na hrvatskom jeziku. Njemački katolički Caritas i njegova socijalna služba, krenula je raditi krajem 1970. godine kada je Slavica Tuškan bila uključena u njegovu službu. Ona je dobila mjesto socijalne radnice za područje nadbiskupije Bamberg 1. kolovoza 1970. godine. U listopadu 1972. godine, otvorene su službene prostorije socijalne službe u Bambergu. Poslije Slavice Tuškan, službu je preuzela Marija Mašina 1976. godine. (Vladimir Stanković, 1980.)

Uz nju je radila Grozdana Kosina, koja ju zamjenjuje. Uz Bamberg, socijalne radnice su prije ili nakon mise svake nedjelje pomagale vjernicima u Rothenburgu i Bayreuthu. Šimun Bečko postao je samostalni socijalni radnik 1978. godine u Bambergu. Svećenik koji je surađivao u Misiji sa socijalnom službom pokušavao je pomagati ljudima: posjećivanjem obitelji, rješavanjem brojnih formulara, rješavanjem bračnih problema, prijevodima, tumačenjima raznih institucija. Kod kulturnih zbivanja, postoje predstave, predavanja i proslave koje su uključene s Hrvatskom katoličkom misijom. (Vladimir Stanković, 1980.)

Iz Nürnberga su razne glazbene i folklorne grupe izvodile glazbu jer u gradu nema dovoljno ljudi koji bi se mogli posvetiti samom programu. Pogotovo je bitan nastup koji je bio za vrijeme 1000. obljetnice grada Bamberga i slavljenja Kunigunde i sv. Heinricha. Kada bi se otvorili uredi u Rothenburgu o. d. T. i u Bayreuthu, moglo bi se više pomoći ljudima putem Caritasa i kada bi se napravile prostorije gdje bi se ljudi mogli zajedno družiti i pripremati za razne događaje. (Vladimir Stanković, 1980.)

Dio Misije Nürnberg bilo je područje Misije Erlangen od 1956. do 1973. godine. Tamo je u Zirndorfu bio logor za izbjeglice te je došao velečasni Dragutin Kavjak, salezijanac koji se brinuo o ljudima u logoru Zirndorfu kao i na drugim područjima poput Erlangena i Nürnberga. U Nürnbergu je bio na mjestu voditelja Misije sve do 1973. godine. Velečasni Dragutin Kavjak nabavio je kuću u Herbsruckerstrasse 41, koja je služila kao centar socijalnih djelatnosti i dušobrižništva. U kući u Herbsruckerstrasse 41, su bile suradnice Krista Kralja koje su tamo pomagale ljudima. Nakon kuće u Herbsruckerstrasse 41, velečasni Kavjak nabavio je kuću u Alemanestr. 38, gdje se danas nalazi socijalni i župni ured. Kada je došlo puno radnika iz Hrvatske, potrebno je bilo dovesti još jednog svećenika, pa je Nikola Pavičić, zagrebački provincijal salezijanske provincije poslao u Nürnberg velečasnog Josipa Kokorića koji će raditi u Nürnbergu. (Vladimir Stanković, 1980.)

Velečasni Kokorić bio je proglašen voditeljem Misije u Nürnbergu, a velečasni Kavjak voditeljem Misije u Erlangenu od nadbiskupije Bamberg. Bitno je za napomenuti, da se svake godine radi za dobrotvornost u domovini osim dušobrižničkog rada u Misiji Erlangen.

Zajednica Nürnberg 1954. godine postaje misijom hrvatskih katoličkih iseljenika. Dragutin Kavjak, salezijanac, bio je prvi svećenik koji je vodio Misiju Nürnberg. Kada je počeo raditi velečasni Kavjak, Misija Nürnberg dobila je mnogo prostorija za socijalne službe i za vlastiti rad. Josip Kokorić, salezijanac počeo se brinuti o Misiji 1973. godine. U Nürnbergu ima oko

6.000 katolika koji su iselili iz Hrvatske, dok je ukupno 9000 iseljenika iz SFRJ. Nedjeljom se događa euharistijsko slavlje kada dođe oko 400 vjernika. Za vrijeme Uskrsa ili Božića vjernici se vraćaju u Hrvatsku slaviti blagdane pa ih za vrijeme najvećih blagdana nema u Nürnbergu.

S druge strane, prije Božića i Uskrsa, ljudi dosta posjećuju mise u Nürnbergu zbog toga što se vjernici žele ispovjediti. Nakon što se vjernici ispovijede u Nürnbergu, odlaze u Hrvatsku slaviti blagdane. Misija u Nürnbergu ima više svećenika koji će ispovjedati vjernike prije Božića i Uskrsa jer onda vjernici mogu mirno otići u Hrvatsku. Velečasni Kokorić i velečasni Marušić, salezijanci, ispovijedaju i dijele sakramente u Misiji. Uz Nürnberg, slavljenje misa događa se u Laufu i u Forcheimu. Misija se brine o djeci na taj način da imaju vjeronauk. Veliki je broj djece pa su škole podijeljene na četiri različita mjesta zbog djece koja su iz područja Jugoslavije. Dvije škole za djecu su u predgrađima, dok su druge dvije u gradu. Ukupno ima 630 djece koja odlaze u osam razreda. (Vladimir Stanković, 1980.)

Ukupno ih 260 odlazi na vjeronauk. Velečasni Franjo Marušić zadužen je za odgoj vjere djece, odnosno za katehezu. U školama Misije brinu se da djeca mogu gledati filmove vjerskog sadržaja svakog tjedna u subotu, te često dođe i do 130 djece. Oko 130 djece koja odlaze na vjeronauk ne odlaze nedjeljom na mise. Osim djece koja ne odlaze na mise, i njihove obitelji također ne odlaze. Obitelji ne odlaze na mise i njihova djeca, zbog toga što radnim danima u tjednu rješavaju posao i ostale obaveze, a vikendom provode vrijeme s obitelji bez da odlaze u crkvu. U Nürnbergu se svakih nekoliko godina krizmaju djeca, i pričešćuju se svake godine. Folklorna grupa i tamburaško društvo aktivno je pet godina u Misiji Nürnberg. Broj članova je oko tridesetak njih, ali su se često mijenjali članovi. Folklorne grupe i tamburaši svake godine izvode glazbu u Nürnbergu kada su blagdani, a izvodili su i u drugim dijelovima Njemačke: „od Frankfurta, Dortmund, Bielefelda, Koblenza, do Säckingena, Balingena, Regensburga i Münchena". Velečasni Kokorić dirigent je tamburaškog društva. Osim tamburaškog društva u kojem su odrasli članovi, postoji također i mali tamburaški sastav koji ima dvadesetak djece. Djeca izvode glazbu na skupovima mladih u Frankfurtu i na drugim priredbama već nekoliko godina. U tamburaškom sastavu mladih nisu uključeni samo dječaci nego i djevojčice. Osim što djeca provode slobodno vrijeme na taj način da sudjeluju u glazbi i u glazbenim sastavima, igraju također i nogomet, pa postoji i nogometno društvo koje oplemenjuje sportsku kulturu kod djece.

1. kolovoza 1970. godine stvorena je socijalna služba za radnike iz Jugoslavije, kada su došle Slavica Tuškan i Mare Čović, prve socijalne radnice. Socijalna služba bila je na prostoru cijele biskupije Bamberg, te je tamo djelovala. Kasnije je došla Marija Mašina, 1. studenoga 1970. godine. Kasnije su prostorije iz Herbruckerstr. premjestile ured u prostorije Hrvatske katoličke misije. Grozdana Kosina, socijalna radnica došla je u ured nakon što je otišla Slavica Tuškan. Kada se Mara Čović vratila u Hrvatsku, socijalna služba funkcionirala je samo s dvije socijalne radnice. (Vladimir Stanković, 1980.)

Kasnije se otvorio socijalni ured s trećim socijalnim radnikom. U zadnje vrijeme, socijalno savjetovanište nastoji postati kvalitetnije i organiziranije zbog toga što hrvatski iseljenici u Njemačkoj imaju sve veće i veće probleme. Rad se fokusira na obitelji i na njihovo zdravlje i blagostanje. Socijalni radnici rade s pojedincima i u grupama. U grupama se vode rasprave o temama koje ljude najviše interesiraju. Postoji također i psihopedagoška služba Caritasa koja je za Hrvate u Nürnbergu pripremljena za djecu i mlade iseljenike koji rade. U psihopedagoškoj službi Caritasa rade s mladima koji su završili osnovnu školu i s djecom školske i predškolske dobi. (Vladimir Stanković, 1980.)

Članovi katoličke misije i socijalni radnici pomažu i rade s roditeljima grupno ili individualno. Najčešće katoličke misije Hrvata, nastavnici, socijalni radnici, školski savjetnici ili dječji liječnici upućuju pacijente kada trebaju ići u savjetovanište. Djeca hrvatskih iseljenika u Njemačkoj mogu imati razne psihičke probleme, poteškoće u učenju, problema u školi, mogu biti neodgojena. Kod odraslih postoje problemi poput: konflikta s bračnim partnerom, pokušaji suicida, depresija, alkoholizam, seksualni problemi itd.

Zbog uklanjanja predrasuda između Hrvata i Nijemaca predlaže se organiziranje ljetnih praznika u Hrvatskoj, hrvatske i njemačke djece, da bi se družili i promijenili mišljenje jedni o drugima. (Vladimir Stanković, 1980.)

c) Berlin, Eichstätt, Essen

Andelko Validžić, franjevac je, koji je došao iz Rima u provinciju Presvetog Otkupitelja u Berlin 4. ožujka 1969. godine. Kao dušobrižnik za hrvatske iseljenike u Berlinu bio je određen 15. ožujka 1969. godine. Mise je slavio prvo u St. Bonifatiusu, kasnije u St. Elisabethkircheju. Hrvatski iseljenici u Njemačkoj su 31. svibnja 1973. godine dobili prostorije za druženje vjernika, socijalne poslove, prostor za stanovanje pomoćnika i svećenika i za poduku u vjeri od

kardinala Bengscha. Crkva Sv. Klementa i kapela u Misiji dodijeljena je također hrvatskim dušobrižnicima. Ukupno ima šest sestara, tri svećenika, tri socijalne radnice, tri osobe koje održavaju prostor i jedna župna pomoćnica. Slavljenje misa je u: Berlin-Weddingu u crkvi St. Petrus svake nedjelje i za blagdane, Berlin-Spandau u Behnitzkirche svake nedjelje, Sv. Klementu, svake subote i nedjelje. Sastanci za obitelji su svake prve subote u mjesecu, a predavanje i sastanci za mlade su svake subote navečer. (Vladimir Stanković, 1980.)

Za Veliki tjedan održava se obnova ili su svake godine misije na kojima su predavači i propovjednici iz Hrvatske. Uz to, podrazumijeva se i trodnevica za Malu Gospu, koja je postala zaštitnica Misije 8. rujna 1976. godine. Hrvatski svećenici vode Deveticu za vrijeme Božića. Posebne prigode s djecom također se organiziraju kada počinje vjeronauk početkom poduke i subotom za vrijeme Cvjetnice. Sestre franjevke, koje dolaze iz hrvatsko-bosanske provincije dolaze u Misiju u srpnju 1973. godine. (Vladimir Stanković, 1980.)

Ukupno ima šest sestara koje se bave kućanstvom, posjećivanjem bolesnika, radom u sakristiji, pjevanjem u crkvi, vođenjem dječjeg vrtića i jedna sestra radi kao katehistica, a u socijalnom uredu radi druga sestra. Oko 500 obitelji godišnje posjećuje Misiju te sestre jako pomažu Misiji. Unutar Misije u Berlinu postoji muzička grupa, folklorni sastav, nogometni klub i klub za kuglanje. 1500 Hrvata katolika ima u Misiji. (Vladimir Stanković, 1980.)

Caritasverband-Berlin, socijalno je savjetovalište za radnike iz Jugoslavije koje je osnovano 1. srpnja 1970. godine. Prvo mjesto gdje je to savjetovalište bilo smješteno bilo je Gneisenaustrase 109. Tri socijalna radnika su se brinula za ljude koji su trebali pomoć. Kasnije, u svibnju 1975. godine, savjetovalište je premješteno u Hrvatski dušobrižnički centar, koji je trenutno sjedište. (Vladimir Stanković, 1980.)

Glavni posao socijalnih radnika je ispunjavanje formulara za dječje doplatke, traženje stanova, za bolesničke blagajne, prilikom raznih prometnih nesreća ili nesreća pri radu. Socijalni radnici isto tako i traže odvjetnike za klijente u lošim situacijama, posjećuju obitelji, traže policiju za Hrvate, pomažu bolesnicima, zapošljavaju ljude. Potvrde o rođenju, smrti, ženidbi, obiteljskoj pripadnosti pojedinca, o mirovinama, potvrde o uzdržavanju obitelji, razne školske potvrde i uvjerenja se prijevode i time se mogu baviti socijalni radnici. Socijalni radnici nemaju toliko vremena da posjećuju obitelji i bolesnike često. (Vladimir Stanković, 1980.)

Martin Sentić, velečasni, bio je u listopadu 1970. godine određen kao dušobrižnik za biskupiju u Eichstättu. U Weissenburgu i u Gunzenhausenu, poslije toga i u Ingolstadtu Sentić je održao mise. Isto tako je u Neumarktu odlazio u posjet ljudima, te je u Schwabachu služio misu krajem

1970. godine. Mise se još uvijek služe u Neumarktu i u Schwabachu. Za vrijeme ekonomske krize, 1973. godine, mnogi djelatnici otišli su natrag u Hrvatsku ili su otišli u razvijenije industrijske gradove u Njemačkoj, a mise više nisu bile u Schwabachu i u Gunzenhausenu. Dva do tri puta u godini, služe se mise u: Friedhof St. Jobstu, Neumarku, Augsburgstrasse 9, Altenheim St. Walburgu, Weissenburgu i drugdje.

Bez obzira na vjeru i mjesto rođenja, organizacija „Pax Christi“ ili njemačke župe su okupljale radnike, zato da bi se djelatnici veselili, bolje upoznali i da bi imali osjećaj kako pripadaju negdje. U tim sastancima sudjelovao je svećenik Marijan Kopic i ostali bogoslovi su također pomagali. Svećenik je sam morao odlaziti k liječniku, radnicima, u općinu, u ured za zapošljavanje, na policiju, u bolnice, zatvore i u razne urede za stanove do 1973. godine u Misiji jer nije bilo socijalnih radnika. (Vladimir Stanković, 1980.)

Trenutno je drukčija situacija zbog toga što sada socijalni radnici razumiju njemački jezik te se mogu sporazumijevati s Nijemcima pa je sve bolje organizirano. Kada su krštenja djece, blagoslovi kuća ili vjenčanja mnogi posjećuju obitelji. Hrvata ima manje od 2.5 tisuće, dok ima oko 5 tisuća radnika s područja Jugoslavije. Najveći broj hrvatskih radnika radi u tvornicama automobila NSU i AUDI, te ih je oko 1110, a prije ih je bilo 2690, 1974. godine. Dio biskupije Augsburg, Eichstätt, Schrobenhausen, Donauwörth i Nördlingen dio su brige dušobrižnika Sentića. Osim tih mjesta, velečasni putuje i u mjesta blizu grada Ingolstadta, koja su dio biskupije Regensburg. (Vladimir Stanković, 1980.)

Ukupno 113 djece koja su iz Jugoslavije odlaze u školu, koja je otvorena 1973. godine u Pestalozzischule- Pestalozzistrasse 1. Postoje prelazni razredi, te ima djece iz Hrvatske od prvog do osmog razreda te u školi predaju 4 učiteljice iz Jugoslavije. Nastava iz vjeronauka svaki tjedan traje 4 sata. Slovenska misija je izabrala socijalnog radnika Zvona Kokalja 1973., dok Hrvatska misija nema niti jednog socijalnog radnika. Zvone Kokalj bio je postavljen od njemačkog Caritasa, te se on brine o ljudima, bez obzira na njihovu narodnost i vjeru. Zvoni Kokalju, socijalnom radniku, tajnica Lidija Kranjčan pomaže kada treba brinuti o ljudima.

Na području jugoistočnog djela biskupije Essen, nalazi se Bochum, u centru Rurske oblasti. Poznato sveučilište koje ima oko 25.000 studenata i tvrtke Krupp i Opel nalaze se u Essenu. U gradu Essen, koji ima oko 450.000 stanovnika, hrvatsku pastvu vodio je velečasni Lodeta, župnik iz Essena, te od 1973. godine Hrvatska katolička misija djeluje. Velečasni Branko Šimović, koji dolazi iz Bosne i Hercegovine, djeluje u biskupiji Essen od 1974. godine. Branko

Šimović, studirao je u Bochumu te je bio zaređen za biskupiju u Essenu. Misija Bochum se odnosi na sve Hrvate koji su iz Hattingena, Wattenscheida i Bochuma.

Oko 1.500 ljudi živi na tom području koji su Hrvati, a ukupno ih je 3.000. Barbara Bogdanović, pastoralna je suradnica koja je, itekako doprinijela radu u Misiji. Brinula se za pohode bolesnika i obitelji, pjevanje i sviranje u crkvi, katehizaciju mladih, uredske poslove misije, skrb za folklorne grupe djece, i za razne priredbe. (Vladimir Stanković, 1980.)

„Hrvatske crkvene pjesmarice" i „Nove crkvene pjesmarice" bile su izdane od voditelja Misije Naddušobrižničkog ureda, i tiskane u Zagrebu. Misija je brinula za hrvatske svećenike koji su u Skandinaviji, prikupila je sredstva za popravak zagrebačke katedrale i prikupila je doprinose za zagrebački Karitas.

Glavna briga Misije su hrvatski studenti koji pohađaju nastavu na bohumskom sveučilištu, te u blizini Misije ima oko dvanaest bolnica koje pastoralna suradnica i svećenik često posjećuju. Sportski klub „Domagoj", uključen je u natjecanja u nogometnom savezu, osnovan je 1976. od katoličke Misije. U knjižnici, hrvatskim studentima i iseljenicima su na raspolaganju knjige na hrvatskom jeziku. Misija često objavljuje „Naši razgovori pod ruhrskim nebom", informativni list, u kojem sudjeluju ostale biskupije iz Essena. Razna hodočašća su organizirana, npr. u Lurd, u marijansko svetište Neviges itd. Olimpijada iz vjeronauka, bila je 1978. godine u Bochumu, za sve Misije iz područja sjevera Njemačke. Šimović je velečasni koji je služio kao socijalni radnik i pomagao ljudima sve do 1976. godine, kada je osnovana socijalna služba u Bochumu. (Vladimir Stanković, 1980.)

Caritasverband je za biskupiju Essen, osnovao socijalnu službu na prostoru Hattingena, Wattenscheida i Bochuma 1. travnja 1976. godine. Zbog puno radnika na području Bochuma, Hattingena i Wattenscheida, osnovana je socijalna služba. Na tom području ima oko 3400 ljudi, dok katolika ima manje od 1700. U srpnju, 1978. godine izabran je stalni socijalni djelatnik. Većina radnika radi u teškoj industriji F. Krupp, automobilskoj industriji Opel u Bochumu, u ljevaonicama, u raznim građevinskim firmama i u rudnicima. (Vladimir Stanković, 1980.)

Na području Duisburga, dušobrižnička djelatnost započinje 1939. godine, kada su Hrvati dolazili u rursku oblast zbog siromaštva. Dr. Vilim Nuk, zagrebački svećenik, bio je glavni na području Duisburga za dušobrižništvo za vrijeme drugoga svjetskog rata. Za Hrvate nitko nije skrbio poslije rata, pa sve do 1956. godine. Svećenik je iz Hrvatske dolazio za Uskrs i Božić, ali nije postojao dušobrižnički rad u to vrijeme. Hrvatska katolička župa za rursko područje sa sjedištem u Essenu, osnovana je u listopadu 1956. godine, te je u Essen, Franjo Lodeta, hrvatski

župnik, stigao. Do 1971. godine, velečasni Lodeta bavio se dušobrižništvom na području Essena. Zbog znatnog povećanja Hrvata u Essenu, msgr. Angerhausen, pomoćni biskup iz Essena, pozvao je svećenike iz Hrvatske da bi obavljali pastoralni rad. Na području Oberhausena, Duisburga i Müllheima radio je Đuro Lulić.

Ukupno su došli tri trećoredca. Ivan Koščak, mijenja Lulića nakon dvije godine, dok Lulić odlazi u Lüdenscheid.

Kasnije, 1974. godine, Misija se dijeli na dvije: jedna, sa sjedištem u Duisburgu, Hohestr. 20, i druga, sa sjedištem u Müllheimu, Marienstr. 10. (Vladimir Stanković, 1980.)

Podjela Misije Duisburg-Müllheim, razdijeljena je na taj način da je Duisburg pretvoren u samostalnu misiju, a Oberhausen-Bottropu pripada misija Müllheim. Josip Mazić, misionar, 1. siječnja 1978. godine preuzima misiju Duisburg, odnosno vodi Hrvatsku katoličku misiju. Tada počinje djelovati i Vjera Posavec, časna sestra, u Misiji Müllheim-Oberhausen-Bottrop i u Misiji Duisbrug. Zagrebačka milosrdnica, Vjera Posavec, vodi u Misiji pjevanje, sviranje, priprema predstave za Božić, za svetu pričest priprema djecu, posjećuje bolesnike u bolnicama, priprema predstave za Majčin dan. Služenje mise odvija se u Hambornu u crkvi Sv. Barbare, u središtu grada kod Merkatorhalle i u Liebfrauenkirche. Poduka iz vjeronauka je u osnovnoj školi. U Duisburgu ima 10 bolnica, te su u svakoj bolnici dopremljene frankirane poštanske karte da bi onda mogli slati Misiji podatke o bolesnicima iz Hrvatske. U osnovnoj školi djeca uče njemački i materinji jezik, te imaju instrukcije iz matematike.

Internacionalna misa s Nijemcima, Španjalcima i Talijanima u Liebfrauenkircheu se služi jedanput godišnje. (Vladimir Stanković, 1980.)

Ljubomir Šango, dolazi na područje Duisburga raditi kao socijalni radnik, 15. srpnja 1978. godine. U Duisburgu je bilo 6333, a u Müllheimu 1849 radnika iz Hrvatske prema podacima Šanga. Ima dosta bolesnih, neki Hrvati čekaju posao, neki su zaposleni, i dio njih čeka novčanu naknadu da bi se mogli vratiti u Hrvatsku. Dosta ih je dovelo svoju obitelj sa sobom, dok su neki došli samo sa ženom a ostatak obitelji ih mora čekati da bi se u Hrvatsku vratili. Velika je nejednakost u društvu, pogotovo među djecom koja se tamo rode jer nemaju povoljne uvjete da bi se obrazovali ili da bi stekli određene kvalifikacije za rad. Socijalni radnici najčešće prevode mnoge formulare što je hrvatskim iseljenicima neophodno. Socijalni ured trudi se surađivati sa svećenicima, a cilj ureda je da se povežu i sa djecom u školama koja su iz Hrvatske. (Vladimir Stanković, 1980.)

Julius Angerhausen, pomoćni biskup Essena osnovao je misiju u Essenu 1.siječnja 1973. godine. Razdvajanjem od Misije Essen-Bergeborbeck, St. Marien, nastaje nova misija, dok velečasni Franjo Lodeta, vodi drugu misiju. Zdenka Tomas, bila je određena kao župna suradnica, dok je Danijel Mihatov, imenovan prvim upraviteljem Misije. Esenska katedrala postala je duhovno središte Misije, te je u Eliesenstr. 9. uspostavljen centar Misije.

Za privremenu upravu Misijom bio je zadužen Ivan Milanović, dok je 1976. godine Danijel Mihatov postao provincijalom franjevacu u Zagrebu. Nekoliko mjeseci poslije umjesto Zdenke Tomas došla je Alis Lovrić raditi kao župna suradnica. Stjepan Penić, svećenik zagrebačke nadbiskupije, postaje 1977. godine novi upravitelj misije. Slavljenje misa je svaki tjedan nedjeljom i za blagdane u kapeli Sv. Marije i u katedrali. Što se tiče pjevanja, Alis Lovrić je zadužena za to i osamnaest sestri Maloga Isusa u Essenu. Ukupno oko 200-250 sudionika odlazi u katedralu na misu. „Prema službenim statistikama u gradu Essenu živi 5127 radnika iz Jugoslavije, od toga Hrvata ima oko 2300. Djece i mladih do 16 godina ima 1171, od toga katolika ima oko 600.“ (Vladimir Stanković, 1980.)

Osim u crkvi, s ljudima koji su Hrvati, svećenik se viđa kada je Božić, vjenčanje, povodom krštenja, bolesti ili zbog pomoći koja je potrebna Hrvatima. Sestra Alis, posjećuje bolesnike u bolnicama, te se crkva obavještava tko se od Hrvata nalazi u bolnicama, te Misiju obavještavaju svećenici određenih bolnica o bolesnicima. Gospođa Hofman, predaje vjeronauk djeci od 1. do 4. razreda, a učenicima 5. i 6. razreda predaje upravitelj Misije. Sestra Alis, katehisitica, se brine o ostaloj djeci i održava vjeronauk u tri skupine petkom, subotom i nedjeljom. Zbog veće dječje aktivnosti, osnovan je zbor čitačica i ministranata, te su djeca aktivna kod dječjih misa. Djeca dijele oglase ili prodaju tisak nakon mise. Djeca su aktivna i u folklornoj grupi, koja je povezana s Misijom, te vježbaju moderne plesove i narodna kola. Željko Sojčić je 1978. godine osnovao dječji zbor koji nastupa kod nedjeljnih dječjih misa i na raznim priredbama. (Vladimir Stanković, 1980.)

Za vrijeme Božića, poklada, Uskrsa, blagdan sv. N. Tavelića, Majčinog dana, Nikolinja organiziraju se razne zabave i priredbe. Velik broj vjernika odlazi na razna hodočašća u Kevelaer, Neviges, Lurd i Banneux.

Za jesenske i uskrsne praznike i 1. svibnja razni izleti se organiziraju zbog druženja djece. Djeca su na tim izletima uvijek okupirana, te izleti traju najčešće četiri dana. Djeca se najčešće igraju ili šetaju, a najdraža im je noćna šetnja kroz šumu, a ako je loše vrijeme, bave se gledanjem filmova ili rješavanjem kviza o vjeronauku. Na izletima djeca uče jutarnje i večernje molitve te

se privikavaju odlaziti na misu. Fanita Jukić, diplomirani socijalni pedagog, trenutno pomaže u Misiji i godinu dana je na praksi.

Nakon prvoga svjetskog rata, Hrvati su iseljavali iz Hrvatske u Essen da bi radili u rudnicima i željezarama i to nakon prvoga svjetskog rata. „Središte Ruhra“, grada Essena je tvrtka Krupp koja se bavi velikom industrijom. U tvrtci Krupp stvaraju se automobili, različiti industrijski i gospodarski strojevi i lokomotive. Centar grafičke, tekstilne, kemijske, električne, prehrambene i ostale industrije je grad Essen, te je na kanalu Rhein-Herneju važna luka i željezničko čvorište. (Vladimir Stanković, 1980.)

Mnogi Hrvati odlaze u Njemačku raditi, te u Essen dolazi velik broj Hrvata 1939. godine. Mnogi vojnici koji su bili političke i ekonomske izbjeglice, ostaju u Essenu poslije drugoga svjetskoga rata. Dr. Vilim Nuk, svećenik je, koji je za vrijeme zadnjeg rata skrbio za hrvatske iseljenike u Essenu. Kada je je bio Božić ili Uskrs, onda bi dolazilo par svećenika u posjet Hrvatima. Franjo Lodeta, svećenik zagrebačke nadbiskupije, došao je u Essen u listopadu 1956. godine. Između triju njemačkih biskupija: Münstera, Aachena i Kölna; služba svećenika Lodeta se odvijala. U Düsseldorfu, Pletenbergu, Lüdenscheidu, Ennepetalu, Schwelmu, Münsteru, Ochtrupu, Alsdorfu kod Aachena, Merksteinu, Neussu, Moersu, Duisburgu, Lorbergu, Müllheimu, Dinslakenu, Oberhausenu i u Essenu svećenik je za vrijeme blagdana, subotom i nedjeljom okupljao vjernike oko oltara. Hrvatski katolici u Essenu, dobili su svoju dvoranu, crkvu, župu i samostan, u Vogelheimu (Dom ptica), na sjeveru Essena. Sjedište Hrvatske katoličke misije bilo je u Essenu, za Porurje, 1956. godine.

U Misiji su se brinuli o mnogim problemima koji su mučili Hrvate u Essenu. Radi se s mladima, osnovan je Hrvatski Karitas, posjećuju se bolesnici, te mladi odlaze u Španjolsku i Italiju na ljetovanje te su osnovane četiri hrvatske škole, pripremaju se razne proslave, proštenja, sastanci. Hrvatska katolička misija u Essenu postaje nacionalnom katoličkom župom za vjernike Hrvata u biskupijama Münster i Essen, te je time prva u Europi hrvatska nacionalna župa 6. kolovoza 1966. godine. Misionar Franjo Lodeta, određen je kao prvi župnik prve hrvatske nacionalne župe u Europi.

Župa u Essenu objavljuje listić „Marijin Vjesnik“, a prije je objavljivala mjesečnik „Oganj“. Kada je bila 20-obljetnica župe u Essenu, izdana je knjiga „Hrvati u Ruhru“, te su izdane mnoge druge knjige: „Die Kroaten und ihre Geschichte“, „Čitanka“, „Iz povijesti Hrvata“, „Hrvati u ruhrskom području“, „U Spasiteljevoj domovini“ -putopis. Od slikarice Lojzike Ulman,

pripremaju se velike jaslice, koje je ona izradila. Za vrijeme Božića župa u Essenu organizira razne koncerte i izložbe. Dva kapelana su djelovala u župi u Essenu te je župa pripremila bogoslova koji je kasnije postao misionar.

Trenutno ima sedam svećenika koji skrbe za Hrvate u biskupiji u Essenu. Sestre Fanita Jukić i Alis Lovrić skrbe za druge kojima je potrebna pomoć u župi u Essenu. Uz njih rade i sestre Služavki Maloga Isusa te pomažu drugima.

U socijalnom uredu u Essenu počinje raditi Anđela Maroš, od 1. travnja 1971. godine u Uredu Caritas. Kada se osnovalo savjetovalište, 1970., onda je Franjo Novosel radio u početku. Uz korejski, portugalski i španjolski ured, smješten je Ured Caritasa. Prije Caritasa, župa je vodila socijalnu službu. Gospođa Maroš, skrbila je o djeci i pomagala u župi, od 1960.-1963. godine. Više od 5000 radnika iz Jugoslavije živi u Essenu, te ima preko 3300 katolika. Cilj Caritasa je pomoć bilo kojoj osobi, bilo koje vjeroispovijesti ili nacionalnosti. U početku, socijalne radnice su brinule o smještaju obitelji, i bavile su se dijeljenjem informacija- socijalnog i radnog prava. (Vladimir Stanković, 1980.)

U zadnje vrijeme, Caritas se najčešće bavi brigom o bolesnicima, radi s djecom i mladima, i bavi se raznim obiteljskim problemima. Sestra i dva župnika sudjeluju u organizaciji razvitka kulturnog života i slobodnog vremena vjernika.

4. Zaključak

Hrvatski iseljenici, koji žive u Njemačkoj mogu živjeti dobrim životom, iako nisu u Hrvatskoj, zbog hrvatskog svećenstva koje je u Njemačkoj, koje im pomaže u vjerskom životu te se brinu o Hrvatima da sačuvaju vlastiti identitet i da njeguju vlastitu kulturu.

„Ako stranac boravi u zemlji kod vas ne smijete ga ugnjetavati.

Kao domaći iz vlastite sredine vaše neka vam bude stranac koji živi kod vas! Ljubite ga kao sebe same! Jer sami ste bili stranci u egipatskoj zemlji. Ja sam Gospodin, Bog vaš. " (Lev,19, 33-34)

Hrvati koji žive u Njemačkoj biti će stranci u tuđoj zemlji, ali zbog Katoličke Crkve u Njemačkoj, moći će govoriti vlastitim jezikom s drugim ljudima koji su iste narodnosti.

Hrvati su najčešće iseljavali iz Hrvatske u Njemačku zbog ekonomskih razloga, hrvatske migrantske mreže, političkih razloga i zbog boljih uvjeta za život i većih plaća u Njemačkoj.

Hrvati koji su iseljavali u Njemačku najčešće su iseljavali zajedno s obitelji te su se prilagodili Njemačkoj i njihovoj kulturi, ali su zadržali vlastitu kulturu jer su počeli odlaziti u hrvatsku Katoličku Crkvu u Njemačkoj i tamo su njegovali vlastiti identitet s ostalim Hrvatima. Mnogi hrvatski svećenici koji su u Njemačkoj, i sestre, skrbiti će za bolesnike, obitelji koje imaju probleme, te će brinuti o slavljenju misa.

Katolička Crkva u Hrvatskoj i u Njemačkoj skrbi na mnogo načina oko vlastitih iseljenika.

Župe u Njemačkoj imaju veliku ulogu zbog vođenja brige o obiteljima iz Hrvatske i o ostalim hrvatskim iseljenicima koji se trude njegovati vlastiti identitet. Hrvati, Katolici u Njemačkoj, trude se očuvati religijski identitet te njeguju vlastitu vjeru odlaskom na mise i na razna crkvena druženja s ostalim iseljenicima. Na taj način Hrvati ne njeguju samo religijski identitet nego koriste vlastiti jezik koji im daje osjećaj sigurnosti jer komuniciraju kako su komunicirali u Hrvatskoj.

Mnogi koji prate sustavno našu imigraciju, gastarbajtere ponajprije u SR Njemačkoj ; ranije u Zapadnoj Njemačkoj, Europske zemlje, najčešće za polazište u svojim analizama uzimaju 1961. godinu kada su ondašnje vlasti Njemačke i Jugoslavije potpisale sporazum o organiziranom odlasku naših građana na rad u Njemačku. Od tada i počinje masovniji odlazak na rad u te zemlje. Integracija tih ljudi u društva zemalja useljenja bila je u svakom pogledu s obzirom da većina nije znala ni jezika, a mnogi što se tiče obrazovanja nisu bili stručno kvalificirani. U prvim desetljećima naši su gastarbajteri bili usredotočeni na izvršavanje svojih radnih obveza nastojeći uspjeti u svom poslu i da im djeca uspiju u školi što je podrazumijevalo ponajprije pohađanje dopunske nastave na materinjem jeziku. Pomoć su im pružale i hrvatske vlasti, a za Hrvate, posebice katoličke misije u tim zemljama. Dok su prvih desetljeća na privremeni rad odlazili mladi ljudi s namjerom da ostanu godinu dvije kako bi zaradili nešto novca i onda se vratili u domovinu u pravilu sve se svelo na još više godina i na kraju se nisu vraćali. To je za te ljude bio tegoban proces integracije ne samo za imigrante iz prostora bivše Jugoslavije već

manje-više iz svih drugih zemalja. Ali bilo je i ima izvrsnih izuzetaka uspješnih pojedinaca i grupa koji danas zauzimaju istaknuta mjesta u ustanovama i poduzećima Njemačke i drugih europskih zemalja.

Kao sjajan primjer je naš Hrvat Jureković , koji se kao dijete pridružio svojoj majci koja je već ranije imigrirala u Njemačku, dovršio je stručne škole u Njemačkoj i na kraju postao poslanik u Njemačkom parlamentu. Čežnja za povratkom u domovinu i dalje je prisutna osobito kod starijih generacija, što se ponajprije očituje u njihovoj želji da se na kraju životnog puta sahrane u rodnom mjestu zavičaja. Što se tiče djece i naših gastarbajtera, mnogi su savladali jezike, završili škole i sve se bolje integriraju u tamošnja društva, profilirajući se kao građani Europske unije. Danas za Hrvatsku je ključno pitanje kako da se ti mladi ljudi vrate u domovinu a još više kako zaustaviti trend iseljavanja mladih i obrazovanih ljudi. Od starije generacije zbog sve manjih izgleda za povratak primjetno je osjećanje koje se nerijetko izražava u rečenici „mi smo stekli novu, ali smo izgubili staru okolinu". (Juratović, 2009.)

5. Literatura

Stanković, Vladimir: Katolička Crkva i Hrvati izvan domovine, Zagreb, KRŠĆANSKA SADAŠNJOST, 1980.

Biblija, Zagreb, VERBUM, 2008.

Ančić, Nediljko Ante: Identitet u dijaspori- hrvatski Katolici između stare domovine i novog prebivališta

Marica Čunčić, Gaudeamus- hrvatski časopis na engleskome jeziku i Domovinski rat, AMA, Zagreb, (1991.- 1996.)

Jurčević, Katica: Pregled položaja i integracijskog značaja hrvatskih iseljenika u Njemačkoj, Zagreb, 2014.

Jurić, Tado: Iseljavanje Hrvata u Njemačku, Školska knjiga, Zagreb, 2018.

<https://www.dw.com/hr/poznati-hrvati-u-njemačkoj-josip-juratović-od-tvorničkog-radnika-do-parlamentarca/a-4549603-2>